

БІЛІК

№ 11 (160)

30 қараша, жылан жылы 2013

ҒАЛЫМ ОЙЫ

ҚАЛИЕВ И.Ә.,
саясат ғылымдарының
кандидаты, ЖАК доценті

ДЕМОКРАТИЯ - АДАМИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРМЕН АСТАСЫП ЖАТЫР

Азаматтық білім – беріу рухани-адамгершілік, құқықтық және мәдени тәрбие беруді қалыптастыру жүйесі туралы толық ұғым беретін демократиялық тәрбиеге бағыт болады. Әлеуметті белсенді тұлғаны дамыту үшін азаматтық өзіндік түйсігін, абыройын орынқтыру, адамның құқықтары мен бостандықтарын құрметтейтін және құқықтарын қорғап, сақтауды, туған елінің патриоты болуды, мемлекетінің болашағы үшін жауапкершілікті болуды, азаматтық іс-әрекетке дайын болуды, Отанының мүдделерін қорғау үшін конституциялық міндеттерді орындауды қалыптастыру қажет.

2010 жылдың мамыр айында Еуропа Одағы адам құқығы мен демократиялық азаматтықты тәрбиелеу жөнінде Хартия қабылдады. Хартияда мәдениетаралық диалог құру және де көптірліліктің рөлі мен теңдікті дамыту демократиялық азаматтықты тәрбиелеудің негізгі аспектісі ретінде берілген.

Демократиялық азаматтықты тәрбиелеу үшін дін және этникалық топтар арасында бағалау деңгейін өсіріп әрі түсіністікті орнатып, конфликттерді реттеуге жол ашатын білімді, жеке және қоғамдық қабілеттер мен өзара түсіністікті барынша шұғыл дамытуымыз керек. Осы жағдайда ғана адамзат абыройына және жалпы құндылықтарға өзара құрмет орнайтын болады.

Қазақстанның демократияландыруының даму үрдісі аясында білім беру жүйесін жетілдіруіміз керек-ақ. Білім алушы нақты білім алуды ғана көздемей, әлеуметтік қоғамда өмір сүруге бейімделуді де өзіне міндет тұтқан абзал. Оқу мекемелері олар үшін демократиялық орта болғаны жөн.

4 бет

РАСШИРЯЯ ГРАНИЦЫ
ОБРАЗОВАНИЯ

РОЛЬ УНИВЕРСИТЕТА В
ПРОДВИЖЕНИИ УСТОЙЧИВОЙ
ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ
КУЛЬТУРЫ В КАЗАХСТАНЕ

11 бет

12 бет

МУЗЫКАНЫ СҮЙГЕН
БАЛА ЖАМАНДЫҚҚА
БАРМАЙДЫ

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ
ОБРАЗОВАНИЯ В ПГУ:
ПРИОРИТЕТЫ И ДОСТИЖЕНИЯ

13 бет

МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРОГРАММА «ТЕМПУС» В ПГУ

«ТЕМПУС» – это одна из программ Европейского Союза, направленная на поддержку процессов модернизации высшего образования в странах-партнерах из Восточной Европы, Центральной Азии, Западных Балкан и Средиземноморья, главным образом, через реализацию проектов межвузовского сотрудничества.

В Казахстане программа «ТЕМПУС» действует с 1995 года. Главная цель программы – создание области сотрудничества в сфере высшего образования стран ЕС и стран-партнеров.

По итогам VI Конкурса программы «ТЕМПУС» решением Исполнительского Агентства по образованию, аудиовизуальным средствам и культуре Европейской Комиссии для финансирования были отобраны 3 проекта Павлодарского государственного университета им. С. Торайгырова:

1) «Содействие развитию организаций образования через развитие людей» – Финансово-экономический факультет;

2) «Разработка и внедрение магистерских программ по пищевой без-

опасности, производству и маркетингу традиционных пищевых продуктов в России и Казахстане» – Агротехнологический факультет;

3) «Методология формирования высококвалифицированных инженеров на уровне магистратуры по разработке и развитию передовой системы производства» – Факультет физики, математики и информационных технологий.

По словам ректора ПГУ им. С. Торайгырова, д.э.н., профессора Серика Омирбаева, участие в подобных программах способствует наращиванию потенциала учебных заведений стран ЕС и стран-партнеров, особенно, в области международного сотрудничества, модернизации и открытости для сферы труда и общества.

ОЛЖАБАЙ БАТЫР - ЕЛ ҚАҺАРМАНЫ

Биыл С. Торайгыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде қазақ халқының азаттық жолындағы күрескері, XVIII ғасырдың ержүрек батыры Олжабай Толыбайұлының 300 жылдығына орай ұйымдастырылып отырған «Олжабай батыр – ел қаһарманы» атты ғылыми-практикалық конференция өтті.

Аталмыш іс-шараны ашқан С. Торайгыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің ғылыми жұмыс және инновация жөніндегі проректоры, б.ғ.д., профессор Нұрлан Ержанов өз сөзінде: «Тәуелсіз Қазақстан жарқын болашаққа ұмтылып, әлем қозғалысына қосылуда. Осы жолда ата-баба тарихы ғана бізге қазыналы өсиетімен жол сілтейді. Қазақ даласының ұлылығын, халық мәдениетін, шежіресі мен салтын біз өткен тарихтан ғана аламыз. Ал, тарихтың ең басты міндеті – ұлттық абайор мен патриоттықты тәрбиелеу болып табылады», – деп айтқан болатын.

Конференцияның пленарлық отырысында ПМУ Журналистика

кафедрасының меңгерушісі, т.ғ.д., ЖАҚ профессоры Қырықбай Алдабергенов, ф.ғ.д., ПМУ профессоры Айтмұхамет Тұрышев, Олжабай батырдың ұрпағы Мырзақерім Хақанов, Е.А. Букетов атындағы ҚарМУ Археология, этнология және отандық тарих кафедрасының доценті, т.ғ.к. Арна Мұқанова өз баяндамаларын ұсынды.

Конференция аясында келесі бағыттағы секциялардың жұмысы өтті: қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысын зерттеудің теориясы мен тәжірибесінің мәселелері; «Халық тарих толқынында» Ұлттық бағдарлама аясындағы тарихи зерттеулердегі жаңа әдіс-тәсілдер; қазақ әдебиетінің мәдени құндылықтары.

ЖАСТАР САЯСАТЫ – БОЛАШАҚ КЕПІЛІ

2013 жылдың 28 – 29 қазан аралығында С. Торайгыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Жастар саясаты жөніндегі кеңестің XVI көшпелі отырысы аясында Кеңестің мүшелері ПМУ студенттерімен кездесті.

Кездесудің үйлестірушісі – ҚР Білім және ғылым министрлігінің Жастар ісі комитетінің төрағасы Ғабидолла Оспанқұлов.

Жалпы Павлодар облысында өткен Кеңес отырысының басты мақсаты – спорттық инфрақұрылымдарды дамыту және өскелең ұрпақты спортқа тарту болып табылады. Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Жастар саясаты жөніндегі кеңес – мемлекеттің жастар саясатын тұжырымдауға жас адамдардың шынайы қатысуы тегігі.

Кеңес жастарға қатысты маңызды мемлекеттік шешімдерді қабылдау кезінде жастардың дауысын есту үшін құрылды. Ол жас адамдарға еліміздің болашағын, өз болашағын қалыптастыру үдерісіне қатысуға мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта Кеңес 49 мүшелерден тұрады. Кеңестің көшпелі отырысы қоғам

өкілдері мен жастардың кеңінен қатысуымен өтеді.

Осындай кездесулер студенттік жастарға оларға қатысты кешенді мемлекеттік саясаттың басым бағыттарын анықтауға, мемлекеттік жастар саясатын іске асыру тиімділігіне талдау жасауға, мемлекет саясатының жастарға қатысты өзге де маңызды сұрақтарын талқылауға мүмкіндік беруде.

Сонымен қатар, ПМУ-да аталмыш Кеңестің жұмыстың аясында Сарапшылар клубтарының отырыстары өткізілді.

ПМУ-да өткен Сарапшылар клубтарының отырыстарының үйлестірушілері: ҚР Өңірлік даму вице-министрі Серік Жұманғарин, ҚР Мәдениет және ақпарат вице-министрі Арман Қырықбаев, ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты Мейрам Бегентаев, «ҰБХ «Бәйтерек» АҚ басқармасы төрағасының кеңесшісі Дәнат Жұмин.

Сараптамалық сүйемелдеу – қызметтің тиімді бағыттарының бірі. Сарапшылар клубының жұмыс нәтижесі бойынша мемлекеттік жастар саясатын іске асырудағы тиімді ұсыныстар әзірленген болатын.

ПОСОЛ КОРЕИ ПРОЧИТАЛ ЛЕКЦИЮ ДЛЯ СТУДЕНТОВ И МАГИСТРАНТОВ ПГУ

1 ноября 2013 года Чрезвычайный и Полномочный Посол Республики Корея в Казахстане Пэк Чу Хён посетил Павлодарский государственный университет им. С. Торайгырова для чтения лекции студентам и магистрантам вуза.

Темы лекций: «История развития экономики Республики Корея», «Развитие сотрудничества Республики Корея и Республики Казахстан».

В контексте лекции Посол Кореи положительно оценил темпы индустриально-инновационного развития Казахстана. Пэк Чу Хён назвал ряд совместных успешно действующих проектов и выразил заинтересованность в углублении и расширении сотрудничества, в увеличении ак-

тивизации инвестиционной политики.

После лекции студенты ПГУ им. С.Торайгырова смогли задать высокому гостю интересные вопросы относительно особенностей образовательной системы Кореи, участия корейских инновационных разработок в предстоящей международной выставке EXPO-2017, перспективы участия казахстанских студентов в корейских волонтерских программах и др. На все вопросы лекции получили исчерпывающие ответы.

БІЛІМДІ ЖАСТАР – ЕЛ БОЛАШАҒЫ

С.Торайгыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің студенттері Астана қаласында өткен KAZENERGY Халықаралық Жастар Форумына қатысты.

Ұйымдастырушылары – Білім беру бағдарламасы және Жастар комитеті. KAZENERGY Халықаралық Жастар Форумы конструктивті келіссөздер және жастардың өзекті мәселелерін талқылауға арналған кеңінен танымал алаңға айналды. Форумға қатысушылар өздерінің тың идеяларымен және тәжірибесімен өзара бөлісті.

Биыл Форумның аясында жаңа идеяларға шабыт беретін және энергетикалық мәселелерді шешудің жаңа жолдарын ойлап табатын «Зерек» интеллектуалды ойыны, «Болашақ» Халықаралық бағдарламалар

Орталығы АҚ-пен бірігіп ұйымдастырылған көрме, «Жастардың арнаулы аумағы» (Youth Lounge-zone) (YC WPC арналған бөлме) атты жоба ұйымдастырылды.

С.Торайгыров атындағы ПМУ-дың «PSU TEAM» командасын құрған «Мұнай-газ ісі» мамандығы бойынша білім алып жүрген студенттер, атап айтсақ, Якобс Сергеевс (команда капитаны), Ботагөз Мұсайыпова, Абылайхан Қабиден, Ризагүл Ильчубаева, Қабидолла Файзуллин қатысты.

Команда жетекшісі – х.ғ.к., С.Торайгыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті «Механика және мұнайгаз ісі» кафедрасының доценті Ғайни Сейтенова.

Ойынның жалпы есебі бойынша С.Торайгыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің командасы жүлделі екінші орынға ие болды.

ҚР ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ ҚОРЫНЫҢ ЖАС ҒАЛЫМДАРЫ ПМУ-ДА

2013 жылдың 18 қарашасында Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті - Ұлт Көшбасшысы қор жанындағы Жас ғалымдар кеңесінің мүшелері С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің оқытушылары мен студенттерімен кездесті.

Кездесудің мақсаты – Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті – Ұлт Көшбасшысы қор жанындағы Жас ғалымдар кеңесінің жұмысын анықтап көрсету, жыл бойы өткізетін байқаулар мен іс-шаралар жөніндегі ақпаратты ұсыну және де Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті – Ұлт Көшбасшысы қорының гранттарына қол жеткізу үшін қажетті құжаттарды тапсырудың жалпы ережелерімен танысу.

Кездесуге Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті – Ұлт Көшбасшысы қорының бас маманы Роза Едігеева, Қор жанындағы Жас ғалымдар кеңесінің мүшесі, Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінің Инновациялық-технологиялық орталығының басты маманы, б.ғ.к. Әлия Аталықова қатысты.

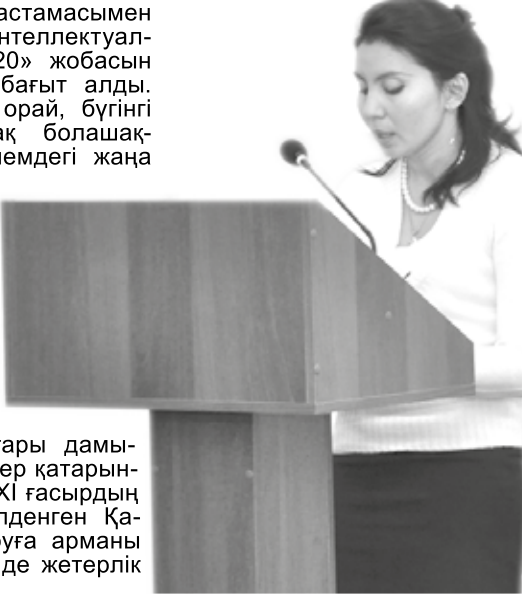
Кездесу жас ғалымдар, ПМУ оқытушылары мен студенттер арасында ашық диалог түрінде өтті. С. Торайғыров атындағы ПМУ атынан Металлургия, машинажасау және көлік фа-

культетінің 4 курс студенті, ҚР Тұңғыш Президенті – Ұлт Көшбасшысы қор стипендиясының иегері Сағыныш Нұрқымбаев сөз сөйледі.

С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің Ғылыми жұмыс және инновация жөніндегі проректоры, б.ғ.д., профессор Нұрлан Ержановтың айтуы бойынша, Елбасының бастамасымен Қазақстан «Интеллектуалды ұлт – 2020» жобасын іске асыруға бағыт алды. Осы бағытқа орай, бүгінгі өскелең ұрпақ болашақтағы жаңа әлемдегі жаңа Қазақстанды құрып жатқан азаматтар қоғамын құрайды. «Бүгінгі білім алып жүрген студенттеріміздің жаһандағы ғылыми потенциалы жоғары дамыған мемлекеттер қатарында тұратын, ХХІ ғасырдың мықты әрі гүлденген Қазақстанын құруға арманы да ерік жігері де жетерлік

деп ойлаймын. Бүгінгі кездесу іргесі берік және еліміздің жарқын болашағына негіз болатынына сенімдімін», – деді өз сөзінде Нұрлан Тельманұлы.

Кездесу соңында белгілі мемлекеттік және қоғам қайраткері, әдеби сыншы Ілияс Омаровтың әдеби мұрасын оқу орын кітапхана-сына табыс етті.

МУЗЫКАНТ С МИРОВЫМ ИМЕНЕМ В ПГУ

Евгений Владимирович приехал в ПГУ им. С. Торайғырова для чтения лекции студентам кафедры исполнительского искусства с 14 по 27 октября 2013 г. в рамках вузовской программы привлечения зарубежных лекторов.

Отмеченный критиками за «несомненный талант и музыкальность», российский пианист-виртуоз Евгений Михайлов дал свыше пятисот концертов в разных уголках мира – от Южной Америки и США до Китая в таких престижных залах, как «Civic Auditorium» (Лос-Анджелес) и «Steinway

Hall» (Нью-Йорк) в США, зал Берлинской филармонии, зал консерватории им. Дж. Верди в Милане, «Salle Cortot» в Париже, церковь «St.Martin-in-the-fields» в Лондоне, «City Hall» в Гонконге, «CRR Concert Hall» в Стамбуле и многих других.

Широкий диапазон его деятельности: он является членом жюри российских и международных конкурсов, проводит семинары, мастер-классы и открытые уроки в городах России, а также в странах СНГ, США, Южной Кореи, Швеции, Норвегии, Эстонии. Многие студенты Е. Ми-

В концертном зале Павлодарского государственного университета им. С.Торайғырова состоялась творческий вечер-концерт заслуженного артиста России, Народного артиста Республики Татарстан, лауреата международных конкурсов, профессора Казанской государственной консерватории им. Н.Г. Жиганова Евгения Михайлова.

хайлова стали лауреатами всероссийских и международных конкурсов и ведут концертную деятельность, а выпускники преподают в различных городах России и за рубежом.

По мнению заведующего кафедрой исполнительского искусства Павлодарского государственного университета им. С. Торайғырова, кандидата искусствоведения Данияра Мерғалиева, уроки мастерства знаменитого музыканта Евгения Михайлова – это уникальная возможность для студентов ПГУ соприкоснуться с одной из граней мировой культуры.

СТУДЕНТЫ ПГУ ПОДДЕРЖАЛИ АКЦИЮ «ҚАМҚОРЛЫҚ»

С 23 сентября по 23 октября текущего года в нашем городе проводится ежегодный благотворительный месячник «Камкорлық», посвященный Всемирному Дню пожилых людей и Дню инвалида.

Комитет по делам молодёжи и студенты Павлодарского государственного университета им. С. Торайғырова провели рейды по оказанию бытовой помощи людям с ограниченными возможностями и одиноко проживающим пенсионерам микрорайона № 6.

Воспитание патриотизма, уважения к пожилым людям, ветеранам Великой Отечественной войны и труженикам тыла – вопросы первостепенной важности в реализации государственной политики Казахстана.

Главная цель проведения месячника «Камкорлық» – не оставить без внимания ни одного пожилого человека, отдать дань традициям уважения и почитания старости как признанию их заслуг и многогранного вклада в развитие государства.

Подобные акции – это еще один повод обратить внимание на нужды старшего поколения, этот месячник служит призывом сосредоточить усилия на создании общества равных возможностей для всех возрастов.

Председатель совета ветеранов микрорайона № 6 Абжан Шахматалинов поблагодарил студентов и активистов ПГУ им. С. Торайғырова. «Сегодня мы можем и должны обеспечить все условия для того, чтобы пожилые люди не только жили дольше, но и чтобы жизнь их была более качественной, разнообразной, полноценной и приносила удовлетворение», – подчеркнул Абжан Актаевич.

Студенты ПГУ внесли значимый вклад в проводимое мероприятие, оказав благотворительную помощь в форме предоставления промышленных и продовольственных товаров, оказания бытовых услуг пенсионерам, а также пожилым людям и инвалидам микрорайона № 6.

МИЛЛИОНҒА БАҒАЛАНҒАН ИДЕЯ

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің студенттері «Миллионға идея» атты облыстық бизнес-жобалардың байқауына белсенді қатысты.

«Миллионға идея» облыстық бизнес-жобалардың байқауы Мемлекеттік жастар саясатын іске асыру аясында Павлодар облысы Жастар саясаты мәселелері жөніндегі басқармасының әлеуметтік тапсырысы бойынша «Серіктестік орталық» атты Павлодар қоғамдық қорының ұйымдастыруымен өтті.

Аталмыш байқауға қатысушылар жобалары келесі бағыттар бойынша бағаланды: ЕХРО-2017 тақырыбына сәйкес жобалар; агроөнеркәсіптік кешенді жобалар; әлеуметтік маңызы бар жобалар; IT-технологиялар саласындағы инновациялық жобалар.

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті студенттеріне ПМУ-дың Технологиялық трансферті және инновациялар аймақтық орталығы техникалық қолдау көрсетті. Және студенттердің бұл жұмыстары байқауға қатысқан жобалардың үздіктер қатарынан бой түзеді. ПМУ студенттері Алтынай Ешенова, Сәуле Сләмбекова, Салтанат Бұлатова байқаудың жүлдегері атанса, Сағыныш Нұрқымбаев, Аслан Аманғұлов, Серік Ташенов, Дмитрий Алексеенконың жобалары байқаудың финалына дейін жетіп, жоғары бағаланды.

РОЛЬ УНИВЕРСИТЕТА В ПРОДВИЖЕНИИ УСТОЙЧИВОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В КАЗАХСТАНЕ

В Стратегии «Казахстан-2050» новый политический курс для нового Казахстана в быстро меняющихся исторических условиях» Главой государства Н.А. Назарбаевым подчеркивается, что изменилась парадигма задач, которые нам предстоит решать: характер и глубина происходящих в мире трансформаций требуют устойчивого долгосрочного развития. В свою очередь, устойчивое демократическое развитие гарантируется демократизацией государственно-управленческой системы и режима, утверждением и реальным обеспечением политических и гражданских прав и свобод индивида, наличием зрелого гражданского общества, члены которого обладают высокой степенью активности, ответственности, солидарности и демократичности.

Казахстан стоит на пути формирования гуманного гражданского общества и демократического государства. Подтверждением тому являются: стабилизация политических отношений, особенно ярко проявляющаяся в создании на прочной законодательной основе многочисленных политических партий; позитивные тенденции макроэкономического роста; усиление позиций и дальнейшее развитие институтов гражданского общества; рост общеполитической и правовой культуры граждан. Сохранение и дальнейшее развитие наметившихся положительных тенденций окажется возможным только в том случае, если будет создана эффективная система реализации демократических ценностей во всех сферах жизнедеятельности общества, направленная на создание условий для полноценного развития и саморазвития личности, которая и составляет основу общественного бытия. Ориентация современного общества на гуманизм и демократию проецируется и на образование, ориентируя его на развитие демократической культуры личности.

Основным носителем ценностей демократической культуры, на наш взгляд, является молодежь. Нематериальные ценности, такие, как индивидуальная свобода, возможность самореализации и личностного роста, приобретают первостепенное значение для молодежи. Немаловажная роль в данной ориентации принадлежит уровню образования и информированности молодежи. Наконец, процессы глобализации и интеграция нашей страны в мировое сообщество оказывают большое влияние на формирование демократической культуры казахстанского общества. Внешние вызовы и глобальные процессы ускоряют эволюцию политических ценностей, убеждений, установок и мотивов поведения граждан. Открытый и быстро развивающийся мир вносит

свои коррективы в модернизационные процессы страны, в том числе, и в развитие демократической культуры.

Для дальнейшего установления демократической культуры в нашем обществе необходимо принятие следующих мер:

1) создавать условия для свободного развития, реализации ими своих интересов и потребностей, инициировать активность граждан;

2) улучшать качество жизни граждан, так как социально-экономические условия жизни оказывают значительное воздействие на формирование системы взглядов и ценностей людей;

3) приобщать граждан к политической культуре через систему образования, независимые СМИ и полноценную работу институтов гражданского общества;

4) с помощью системы образования и воспитания прививать гуманистические, демократические, общечеловеческие ценности новым поколениям.

Последняя мера напрямую относится к вузу и решается в его образовательном пространстве. Демократизация пространства, формированию комплекса ценностей, норм и образцов поведения, направленных на реализацию личностной и гражданской позиции, способствует реализации основных направлений деятельности вуза: учебный процесс, самоуправление, молодежные общественные и политические организации.

Главенствующая функция вуза – профессиональная социализация, позволяющая осознанно выбирать профессию, идентифицировать себя в социальном пространстве.

Вуз признан не только обеспечить студентов знаниями, необходимыми для будущей профессиональной деятельности, но и способствовать становлению конкурентоспособной, творческой личности будущего специалиста, соответствующего требованиям, предъявляемым обществом. В

решении этой задачи немаловажную роль играет сформированный опыт демократического поведения, основанный на овладении демократической культурой, т.е. совокупностью демократических ценностей. Особую актуальность приобретает проблема развития устойчивой демократической культуры будущих специалистов. Обучение в вузе – это этап профессионального, социального и личностного становления молодых людей, и демократические ценности должны стать необходимым компонентом профессионального сознания специалистов. Студенты вузов представляют собой многочисленную социальную группу людей, которым предстоит профессионально обеспечивать важнейшие государственные функции: поддержание и укрепление законности, а также защита и реализация прав человека. От уровня демократической культуры зависит развитие и поддержка демократии в обществе.

Демократизация университетской жизни предполагает развитие такой системы отношений между всеми участниками образовательного и воспитательного процесса, которая основана на постоянном расширении прав и полномочий субъектов образования. Демократизация обеспечивает организационное, мотивационное, психологическое единство всех участников учебно-воспитательного процесса как коллектива единомышленников.

Только в условиях демократизации становится возможным развитие таких жизненно важных качеств обучающихся, как способность к ответственному и осознанному выбору, самостоятельности, самостоятельности и инициативности.

Целью университета является обеспечение высокого уровня общенаучного, социального и профессионального индивидуально-творческого развития студента, овладевающего основами будущей профессии, формирование общей культуры, проявляющейся в коллективно-профессиональной деятельности и в процессе непрерывного самообразования.

Интегративным результатом университетского обра-

зования является духовная, свободная, творческая и социально-активная личность компетентного специалиста с выраженной педагогической и научно-исследовательской направленностью, способная адаптироваться к разнообразным видам профессиональной деятельности в изменяющихся условиях.

Цель студентов – разносторонняя подготовка к будущей профессиональной деятельности на основе интеллектуального, нравственного и эмоционального развития, способствующего формированию личностно-профессиональных и индивидуальных качеств, которые соответствуют их способностям, интересам, потребностям.

Одно из проявлений демократизации педагогического процесса состоит в формировании потребности в учебной деятельности, в самостоятельном приобретении знаний, развитии умений и навыков, в стимулировании осознания и принятия студентами целей и задач, выдвигаемых преподавателем.

Существует неразрывная связь между уровнем демократичности общественного устройства в стране и общей заботой о демократичности образования в этой стране. Наглядным примером служит внедрение принципов Болонской декларации в систему высшего образования стран Европейского союза.

Павлодарский государственный университет им. С. Торайгырова в целях демократизации учебного процесса в соответствии с принципами Болонского процесса выделяет главные черты:

– предоставление студентам широких возможностей выбора учебных курсов (в том числе в других вузах) и преподавателей и четкого понимания ими конечной цели своего обучения;

– обучение студентов самостоятельности, предоставление им максимальной свободы в сочетании с воспитанием чувства ответственности за свои действия, уровень и направление подготовки, а также направление изменений в их окружении, в котором они живут и учатся;

– возведение роли преподавателя до уровня помощника

в получении знаний. Использование системы наставников для приучения студентов к самостоятельности и гражданской ответственности;

– наличие демократической системы предоставления и оценки знаний, что стимулирует студентов к постоянной работе по овладению ими и наиболее адекватно отражает индивидуальное развитие и способности;

– контроль за качеством образования независимыми организациями, как на уровне студентов, так и на уровне преподавателей. Влияние рекомендаций таких независимых организаций на функционирование вузов;

– обеспечение равных условий поступления в вузы, обучения в нем, а также равных возможностей приобретения дальнейшего образования в течение всей жизни;

– ориентация высшего образования на конечные результаты – трудоустройство выпускников, с одной стороны, и удовлетворение требований потребителей-работодателей – с другой;

– интеграция в мировое образовательное сообщество и построение демократического сообщества внутри учебного заведения;

– мобильность образования, которая ведет к углублению знаний студентов и преподавателей о демократических ценностях, международном диалоге;

– сотрудничество с зарубежными университетами и совместные проекты.

Планомерная и скрупулезная реализация направлений по формированию демократической культуры будет способствовать обеспечению эволюционного развития и построению демократического, процветающего, конкурентоспособного и социально ориентированного государства, где каждый целеустремленный, законопослушный и трудолюбивый гражданин будет приносить пользу себе и обществу.

Из доклада ректора ПГУ им. С. Торайгырова, д.э.н., профессора С.М. Омирбаева на Международном семинаре о роли высшего образования в продвижении культуры демократии и прав человека от 13.11.2013 г.

Тәуелсіздігімізді алғаш жариялаған күннен бастап, мемлекеттің ұлттық саясатының басым бағыттары қазақстандық демократияландырылған қоғамының қалыптасуына әсер етті. Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты халқына Жолдауында айтылған мынандай сөздерге тоқталып өткім келеді: «Қоғам әрбір қадам басқан сайын демократияландыру мен адам құқықтары саласындағы ең жоғары стандарттарға жақындап келеді. Біз ел Конституциясында негізгі құқықтар мен бостандықтарды бекіттік. Бүгінгі күні Қазақстанның барлық азаматтары тең құқықтар мен мүмкіндіктерге ие».

Қазақстандағы қоғамдық келісім мен ұлттық бірлік қағидаттары қазақстандық білім беру жүйесін модернизациялау жағдайларында ерекше айшықталып келеді. Мектептер мен жоғары оқу орындары білім нәрімен сусындатын, болашақ мамандардың қабілеттерін жетілдіретін орын болып қана қоймай, ересек өмірге егеменді, демократиялық, әлеуметті мемлекеттің жан-жақты азаматтарын тәрбиелеп, аттандырумен белсене айналысып келеді.

Павлодар мемлекеттік университеті мемлекеттің басым бағыттарын ұстануының арқасында халықаралық білім беру кеңістігінде белсенді ұстанымы айқындалған жоғары оқу орын.

2013 жылдың қараша айының басында университет қабырғасында Қазақстан халқының ұлттық бірлігі мен қоғамдық келісімі: тұжырымды негіздер, қамтамасыз ету тетіктері мен институттары тақырыбындағы аймақтық семинар-кеңес және демократия мәдениетін және адам құқықтарын алға бастырудағы жоғарғы білім берудің рөлі туралы халықаралық семинар өтті.

Аталған шаралардың жұмыстары нәтижесінде ұлттық бірлік пен қоғамдық келісім және қоғамды демократияландыру қағидаттары басым жоғары толеранттылық мәдениетті қазақстандық ұрпақты қалыптастыруға ықпал болатын ұсыныстар жасалды.

ДЕМОКРАТИЯ МӘДЕНИЕТІ МЕН АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫ

2013 жылдың 13-14 қараша-сында С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде демократия мәдениеті және адам құқықтарын алға бастырудағы жоғарғы білім берудің маңыздылығы туралы Халықаралық семинар өтті.

Семинар мақсаты – «Қазақстандағы демократия мәдениетін және адам құқықтарын алға бастырудағы жоғарғы білім берудің рөлі туралы» атты Еуропалық Одақ Кеңесінің бірлескен бағ-

дарламасын талқылау. Аталмыш бағдарлама Қазақстанның Еуропа Одағына мүше елдердің білім беру жүйесіндегі демократиялық азаматтылықты тәрбиелеу және адам құқықтары салаларында білім беру шараларының нәтижелерін Қазақстанда таратып қана қоймай, сонымен қатар еліміздің білім беру саласындағы ынтымақтастықтың жоғары деңгейін көтеру, Қазақстанның білім беру саласының Еуропа Одағына кіретін мемлекеттермен бір-

лесуі мен ықпалдасуын қамтамасыз етуді көздейді.

Пленарлық отырыста С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің ректоры, экономика ғылымдарының докторы, профессор Серік Өмірбаев және құрметті қонақтар: Павлодар облысы әкімі экономика ғылымдарының докторы, профессор Ерлан Арын, Қазақстан Республикасындағы Еуропа Одағы өкілдігінің техникалық ынтымақтастық бөлімінің бастығы Елена Лев-

ченко, Еуропа Кеңесі Білім беру департаменті екіжақты және аймақтық ынтымақтастық бөлімінің бастығы Екатерина Долгова-Дрейер, Еуропалық Студенттік Одақтың өкілі Габриела Берган, Еуропа Кеңесінің жоғарғы білім бойынша сарапшысы Бастиан Бауманн сөз сөйледі.

Сонымен қатар, сессия жұмысына Еуропа кеңесінің сарапшысы, әлеуметтік және азаматтық компетенцияларды дамыту жөніндегі департаменті, білім беруді дамыту жөніндегі орталық (Польша) Олена Стиславка, өндіріс технологиясы факультетінің деканы, Варшава технологиялық университеті (Польша), кәсіби білім берудің жоғарғы мемлекеттік мектебінің бұрынғы ректоры Андрей Колаза белсене атсалысты.

Конференция шеңберінде Еуропалық және Қазақстандық студенттік өзін-өзі басқару тәжірибесін демократиялық қағида негізінде іске асыру, тұрақты демократиялық мәдениеттегі жоғары білім берудің рөлі, адам құқықтары және демократиялық азаматтықты оқытудың әдістері, жоғары оқу орындары арасындағы және мектептер мен жергілікті бірлестіктер арасындағы қатынастар туралы қарастырылды.

Бетті даярлаған Жанар Елешова

ТАТУЛЫҚ ПЕН БІРЛІК - ЕЛ БАЙЛЫҒЫ

2013 жылдың 30 қазанында С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде «Қазақстан халқының ұлттық бірлігі мен қоғамдық келісімі: тұжырымды негіздер, қамтамасыз ету тетіктері мен институттары» тақырыбындағы аймақтық семинар-кеңес өтті.

Іс-шараның мақсаты – Қазақстан халқының ұлттық бірлігі мен қоғамдық келісімін зерттеудегі өзекті мәселелерді талқылау.

Аталмыш семинар-кеңеске М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің ректоры, т.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА академигі Оңдасын Өшімов, С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ректоры, э.ғ.д., профессор Әлібек Қуандықов, Павлодар облысы ішкі саясат басқармасының басшысы Бауыржан Қапенов, облыстық Қазақстан халқы Ассамблеясы төрағасының орынбасары Сейсембай Жетпісбаев, облыстық Жастар саясаты мәселелері жөніндегі басқармасы басшысының м.а. Мейіржан Жанұзақов қатысты.

Сонымен қатар, Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік универ-

ситеті Халықаралық қатынас және тәрбие ісі жөніндегі проректоры Бақыт Атантаева, ф.ғ.к., Д. Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік техникалық университеті Философия мен адамның даму проблемалары кафедрасының доценті Бақытгүл Мамықанова, облыстық Дін істері департаментінің директоры Ержан Рақымжанов, т.ғ.к., Павлодар мемлекеттік педагогикалық институты Қазақстан және шетел тарихы кафедрасының доценті Әсел Аманова семинар-кеңестің құрметті қонақтары болып табылды.

Семинар-кеңес жұмысында этноконфессиялық саясаттың студенттік ортада жүзеге асыруы, өскелең ұрпақтың полиэтникалық мәдениетін тәрбиелеу, Қазақстандағы ұлтаралық қатынастар саласын реттейтін мемлекеттік саясаттың негіздері сынды мәселелер қарастырылды.

Семинардың қорытындысы ретінде ұсыныстар енгізіліп, қатысушылар Қазақстан халқының ұлттық бірлігі мен қоғамдық келісімі жөніндегі өзекті мәселелер бойынша шешім шығарды.

ҚҰНАДЫЛЫҚ

Немые свидетели ушедших эпох

На территории городища древнего греческого города Херсонес, расположенного близ Севастополя, одно из самых посещаемых мест – реконструкция старинного монетного двора. В воображении возникают древние суда с товарами, бороздившие Черное море, разноязыкие восточные базары, на которых из рук в руки переходили монеты, отлитые на этом монетном дворе... Такой же живой игрой воображения наслаждаешься, рассматривая древние монеты, которые хранятся в фондах музейного комплекса нашего университета. Они безмолвные свидетели канувших в Лету эпох. И у каждой из них – своя история...

Медный фельс – он помнит времена могущественных Саманидов, в чью империю входила территория южного Казахстана. Как много могла бы рассказать эта монета, будь у нее язык. Шумные купеческие караваны на Шелковом пути, восточные лакомства, изысканность дворцов и убогость бедняцких лагун... А вот перед нами медные посеребренные дирхемы, датированные X-XVI веками. Вот эти, к примеру, связаны с цивилизацией, павшей впоследствии под копытами монгольских коней. В четырех городах южного Казахстана – Отраре, Испиджабе, Баласагуне и Таразе – действовали в XI-XIII вв. монетные дворы. В тот период чеканились четыре вида дирхемов.

Полноценные серебряные дирхемы «исмаили» практически не попадали в обращение, так как уходили за пределы обращения дирхемов, преимущественно в Европу. Поэтому основную нагрузку несли дирхемы «мусайаби», содержавшие 70% серебра, и «мухаммади» – 40% серебра. Четвертый вид дирхемов «гитрифи» вообще не содержал серебра, но в то же время часто ценился не меньше вышеназванных. Все названные монеты, безусловно, имеют историческую ценность как раритеты, отражающие денежное обращение средневекового Казахстана. Можно смело сказать, что наш музей обла-

дает по-настоящему уникальными раритетами.

С ними связан один из выдающихся шедевров архитектуры – мавзолей Айша-Биби, овеянный славными легендами. Время правления этой династии (X-XIII вв.) ознаменовалось бурным развитием городов, увеличением объемов товарного производства и торговли, требовавшей огромного потока средств в денежном обращении. Не хватало серебра, которое бы соответствовало росту экономики, и в денежное обращение начали выпускаться посеребренные медные монеты, называвшиеся дирхемами, т. е. серебряными, о которых мы говорили выше. Фельсы служили в мелкой розничной торговле.

В эпоху позднего средневековья (XIV-XV вв.) в городах юга Казахстана были в обращении монеты эмира Тимура и Тимуридов.

В состав империи тимуридов входил регион присырдарьинских городов, которые обеспечивались денежной продукцией, выпускавшейся в Самарканде, Бухаре, Хисаре и других среднеазиатских городах. В обращении ходили, в основном, медные монеты, и лишь в начале XV века в Отраре и его окрестностях отмечается распространение серебряных монет, называвшихся тангой.

Присырдарьинские города играли важную роль в торговых отношениях населения

степей и жителей оседло-земледельческих оазисов. Одним из таких городов был Сыгнак – «сухопутная гавань кыпчакской степи». Развитие товарно-денежных отношений в степи имело свои особенности, так как долгое время основным меновым средством был скот, выполнявший функцию денег. В то же время происходит не просто натуральный обмен товарной продукцией кыпчаков, но и появляются в ходу чеканы южных городов. Степь нуждалась в продукции ремесленников и земледельцев, чьи разнообразные товары продавались и обменивались как в глубине Дешт-и-Кипчака, так и в городах, расположенных на границах со Степью.

Середина XVII века ознаменовалась спадом торговли вследствие политических и экономических причин, вызванных джунгарским нашествием, а уже в следующем столетии в денежном обращении появляются денежные знаки Кокандского и Ташкентского ханств, а также русские монеты. С XIX века в денежном обращении региона утвердились русские денежные знаки.

В советское время в стране, состоявшей из 15 союзных республик, были проведены две денежные реформы: в 1947 году и в 1961 году. В результате первой реформы (1947 г.) были выпущены денежные билеты нового образца, а 1 новый рубль равнялся 10 старым. Ранее выпущенная металли-

ческая монета обмену не подлежала и сохранила в обращении свой номинал. Следующая реформа повлекла изменение соотношения 10 старых рублей на 1 новый рубль с одновременной переоценкой цен и денежных обязательств. С 1 апреля 1961 г. старые денежные знаки перестали служить законным платежным средством.

Введение собственной денежной единицы явилось базой для реализации Казахстана экономического суверенитета. С введением национальной валюты были ускорены структурные преобразования, направленные на построение рыночной экономики. 15 ноября 1993 года была впервые введена национальная валюта Республики Казахстан.

И звонкое имя средневековой кыпчакской монеты-танга зазвучало в имени новой валюты суверенного Казахстана – тенге. К слову сказать, Международное банкнотное сообщество (IBNS) уже второй год подряд признает казахстанский тенге лучшей купюрой года. Нурсултан Назарбаев в своей книге «Казахстанский путь», повествуя о сложном процессе введения национальной валюты, отметил, что «тенге как националь-

ная валюта сыграл свою роль в истории нашей страны. В чем-то тенге – это уже полновесная часть самой нашей истории, знамение своего времени». Кто знает, может, через многие десятки лет наши потомки, которые будут производить расчеты наверняка совершенно в иной форме, рассматривая тенге, силой воображения перенесутся в наши дни...

Гульнар Рахимжанова,
директор музейного
комплекса ПГУ
им. С. Торайгырова

МЕРЕЙЛІ
МЕРЕКЕГЕ
АРНАЛҒАН
ФЛЕШМОБ!

Төл теңгемізден еліміздің өткенін, бүгінгісін және болашағының бейнесін көруге болады. Төл теңгеміз мемлекетіміздің бет – бейнесін көрсетіп, мәртебесін танытатын ең басты құрал екендігі белгілі. 1993 жылдың 12 қарашасында Қазақстан Республикасының Президентінің жарлығымен Қазақстан Республикасы аумағында ұлттық валютаның енгізілуі туралы шешім қабылданып, 15-18 қарашада КСРО-ның 1961-1991 жылдарда шығарылған рубльдерін ұлттық валютамыз – теңгеге айырбастау шаралары жүзеге асты. Қазақ теңгесі Англияда басылды. Еліміз тәуелсіздік алғаннан кейін ұлттық валюта – теңгеміз айналымға енді. 1993 жылдың 15 қарашасы төл теңгеміздің туған күні саналды. Теңгені енгізу біздің дербес ел болғандығымыздың айғағы, экономикалық тәуелсіздігіміздің айқын көрінісі болып табылады. Басқаның валютасына тәуелді болу – барлық байлығыңды біреудің билігіне бергеніңмен теңдей. Теңгенің енгізілуі мен Қазақстан толық мағынасында тәуелсіз мемлекеттің барлық нышандары бар егеменді елге айналды.

Міне, тарихымызға таңба қалдырар төл теңгеміз биыл нақ жігіттік мәрттік жас – 20 жасқа толып отыр, яғни Ұлттық валютамызға – 20 жыл! Әр жыл сайын өз деңгейінде аталып өтетін бұл мереке биылғы жылы біздің оқу орынымызда өзгеше бір сарынмен өтті. Өздеріне ерекше назар аударта білген «Жастар ісі жөніндегі комитеттің» ұйымдастырушылары ПМУ оқытушылары мен студенттеріне мерейлі мерекеге арнаған тосын сыйын тарту етті. Қасиетті жұма күні – үзіліс кезінде бір топ студент оқу орнының дәлізінде әр түрлі әуендерден құрастырылған тамаша би үлгісін көрсетті. 7-8 минуттық бұл биді тамашалау үшін ПМУ студенттері тегіс жиналды. Дәлізде ине шаншар жер болмады. Флешмобты ұйымдастырушылар таң қалдырар би үлгісін көрсетті де түк болмағандай тарап кетті. Таң – тамашаға қарық болған студенттер керемет көңіл-күй сыйлаған Жастар ісі жөніндегі комитетке алғыстарын білдіріп жатты.

Мереке Амантай,
Жур-101 тобының студенті

ПРАЗДНИК ДНЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
ВАЛЮТЫ В ПГУ

15 ноября 2013 года в концертном зале ПГУ им. С.М. Торайгырова состоялось праздничное мероприятие, посвященное Дню национальной валюты и профессиональному празднику – Дню финансиста. Организатором данного мероприятия выступил финансово-экономический факультет.

Подготовка к празднику была начата с октября месяца. Студентом группы Фин-302(с) Кусаиновым Диасом была создана в социальной сети «ВКонтакте» группа «ФЭФ круче всех», в который было запущено голосование для студентов и преподавателей финансово-экономического факультета в различных номинациях, таких, как «Самый летний студент ФЭФа», «Самый музыкальный студент ФЭФа», «Студент-невидимка», «Самый стильный студент ФЭФа» и т.д. Для преподавателей также были сформированы наименования номинаций, такие, как «Самый улыбочивый преподаватель ФЭФа», «Самый пунктуальный преподаватель ФЭФа», «Самый харизматичный преподаватель ФЭФа» и т.д. Голосование длилось с начала ноября по 12 ноября.

Кроме того, в рамках данного мероприятия состоялось соревнование по баскетболу среди групп финансово-экономического факультета. По результатам соревнования были награждены: команда, взявшая первое место, самый результативный игрок и лучший болельщик.

Также проводился конкурс стенгазет между группами финансово-экономического факультета.

15 ноября состоялся последний конкурс среди групп финансово-экономического

факультета под названием «Green party», результаты которого были объявлены на праздничном мероприятии, которое прошло в концертном зале ПГУ им. С. Торайгырова.

Настоящую атмосферу праздника создавали танцевальные коллективы «Ритмы Кавказа» и «Джем», музыкальные исполнители Найманова Балжан, Аманова Жамиля, Оспанбекова Риза и команда КВН «Сухой закон».

Выражаем благодарность в проведении мероприятия декану факультета Эрнзарову Тахиру Яздуриевичу, заведующей кафедрой «Финансы» Айгужиновой Динаре Зейнуллаевне, заместителю декана ФЭФ Омаровой Гульнаре Темиртаевне за поддержку в проведении празднования Дня национальной валюты.

Особую благодарность выражаем преподавателю кафедры «Финансы» Стегайло Ирине Викторовне, а также студентам групп Фин-302, Фин-302(с), ГМУ-302, Эн-302(с), УиА-302(с) финансово-экономического факультета.

Анастасия Назарова,
студентка группы Фин-302

С. М. ОМИРБАЕВ,
ректор ПГУ имени С. Торайғырова, д.э.н., профессор

ДОЛГИЙ ПУТЬ К СВОБОДЕ

слуга тех, кто в сложный исторический период, когда проявления национальной культуры, языка и ментальности расценивались как преступление, прилагали неимоверные усилия, чтобы сохранить богатейшую духовную культуру и историческое наследие наших предков, стремились обеспечить достойное будущее благодарным потомкам. И Машхур Жусип Копеев был одним из таких людей.

В современных условиях основная миссия высших учебных заведений — это не только подготовка квалифицированных специалистов, процессиональных кадров для различных сфер деятельности казахстанского общества, но и, прежде всего, воспитание молодого поколения, воспитание гражданской позиции, выработка духовно-нравственных приоритетов. В Павлодарском государственном университете имени С.Торайғырова ведется системная и масштабная работа по исследованию жизни и творчества духовного наследия М.Ж. Копеева.

В следующем году отметит свое десятилетие научно-практический центр «Машхуртану», открытый с целью изучения и популяризации драгоценного наследия поэта. Центр

работает не только в пределах одного учебного заведения, а несет в себе широкую пропагандистскую функцию, способствуя распространению знаний о М. Ж. Копееве по всему региону и республике.

С целью популяризации культурно-исторического наследия нашего великого земляка в студенческой среде, а также с целью более глубокого и системного изучения уникального философского учения, богатейшего фольклорно-литературного материала, собранного М.Ж. Копеевым, на кафедрах казахской и русской филологии ПГУ им. С. Торайғырова в течение нескольких лет ведется дисциплина — «Машхуроведение».

В Павлодарском госуниверситете ежегодно проводится международная научно-практическая конференция, посвященная жизни и творчеству М.Ж.Копеева и превратившаяся за годы плодотворной работы наших ученых в высокоинтеллектуальный полилог, во время которого с каждым годом раскрываются все новые и новые грани гения великого Машхур-ата. В конференции принимают казахстанские и зарубежные ученые, растет число молодых исследователей наследия великого ученого и просветителя.

Нынешний год, год 155-летия М.Ж.Копеева, для нашего университета стал особо знаковым, и, не случайно, ставшую уже традиционной научно-практическую конференцию, посвященную нашему великому земляку, мы назвали «Феномен Машхур Жусипа — чело- века мира».

Современные ученые Казахстана, просвещенные и вооруженные самыми передовыми научными технологиями, в ответе за то, чтобы мудрые мысли и слова Машхур Жусипа освободились из заточения безвестности и стали достоянием не только нашего народа, но всего цивилизованного мира.

Гуманизм и гениальное предвидение Машхур-Жусип Копеева, по моему глубокому убеждению, в наше время могут и должны стать проводниками человека в мир нравственности, душевной гармонии и прогресса.

Нам, гражданам свободного, независимого Казахстана, о котором он так мечтал, наследникам его огромного духовно-нравственного культурного достояния еще только предстоит подняться на ту колоссальную вершину духа, которую воздвиг этот великий человек.

МӘШҰР ЖҰСІП
СӨЗІ

Бұл Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы Үш жүз бала... қазақтың Орта жүзінен Арғын ата ішінде Бес Мейрам болған. Болғанда Қуандық, Сүйіндіктің Сүйіндігінен, Құлболдыдан, Айдабол: Күлігінің Күлігінен Күлік ішінде Тілеуімбет тобынан. Бұл Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы тұған жері — Сарыарқа, Баянаула тауында, өскен жері, өлген жері: тағы Баянаула тауы. Қой жылы туып, қой жылы жетпіс үш жасында қайтыс болды. Қайтысының ішінде болып, қолымыздан намазын оқып қойдық. Жатқан жері үйілген мола тас топырағы Баянаула тауының темірқазық жағында қазақша айтқанда, солтүстік жағында 20 шақырым жерде жатыр. Уа, дүние опасыз деген рас екен! Екі аяқты бір басқа адамның бұлбұлы үш жүзге даңқы шығып аты жайылған тірі күнінде, мәжілісінде ханқара, қожа-молда оза алмаған жүйрік дүлділ. Жүрген жері — ұлы жиын, той-мереке болған. Сап алтын самардүз, атақсыз аяқ астында бір құба жөн. Ескелді деген төбенің басында жалғыз жатыр. 73 жасында 73 жүз екі, 73 мың үлгі әдеби мақала, тақпақ, өлең сөздері болған шығар. Бірақ та қараңғы қазақ халықтың қараңғы күнінде талабың, талантын надан жұрт танымады. Көп айтқан өлеңдерін ішінде айтылған бір ауыз өлең мынау:

*Бастан ми, ақыл естен
отырарсың,
Қайсысын жан шығарда
жаудырарсың.
Қаразға аттай желген
он саусағым,
Дәл-дәл боп қара жерде
саудырар, —
деген. Сол саудырып жатқай.
Есіл сабаз майталман солай
заман. Білгенге мағына көп.*

С.А. КАСКАБАСОВ,
заведующий кафедрой казахской литературы ЕНУ им. Л. Гумилева, академик НАН РК,
д.ф.н., профессор

ВЕЛИКОЕ НАСЛЕДИЕ

Машхур Жусип Копеев (1858-1931) — видный поэт, оставивший после себя очень богатое и разнообразное наследие. Это его оригинальные стихотворения и дастаны (поэмы), публицистические статьи и фольклорные тексты, записанные им самим, исторические и геологические предания, этнографические записки и религиозные легенды, зарисовки природы и суждения философского и педагогического характера.

Еще в отрочестве ему было дано определение «машхур», что означает «знаменитый», «известнейший», потому что он наизусть знал и исполнял множество дастанов и эпосов, айтысов и различных других сказаний. Обучение в среднеазиатских образовательных учреждениях оставило глубокий след в его творчестве, где четко наблюдается следование традициям восточной поэзии, особенно близких ему по духу тюркских поэтов Юсуфа Баласагуни и Ахмета Яссауи. При этом он не принял в полной мере каноны суфизма, хотя оставался верным ортодоксальному исламу, сочетая его с рациональным, точнее сказать, практическим отношением к действительности, и это давало ему возможность оценивать происходящее трезво и критически.

Поэзия Машхур Жусипа Копеева насыщена социальными мотивами.

Критическая направленность присуща также сочинениям поэта нравственно-философского характера. В них он критикует безнравственность людей, их невежество в знании правил и установлений ислама, бездушие богатых, которые жадны и не знают благотворительности, высмеивает недостойные поступки и поведение отдельных личностей. Надо сказать, что критика у Машхура Жусипа Копеева не открытая, он не говорит «в лоб». У него все излагается в инкогнито, в аллегорическом плане, причем основная идея и мысль передаются нередко путем диалога лирического героя с другим персонажем — вороной, журавлем, лошастью и т.п., которые, отвечая на вопросы лирического героя, рассказывают о тех или иных поступках третьего лица и своими ответами рассказывают его истинное нутро. Такой способ особенно характерен для его дастанов. Впрочем, лирическим героем в них выступает сам поэт, он же говорит за своего условного собеседника: ворону, лошадь, журавля («Айтыс Машхур Жусипа с лошадью»), «Айтыс Машхур Жусипа с журавлем», «Айтыс Машхур Жусипа с воро-

ной). Такое выступление поэта от имени двух персонажей, то есть в двух ролях, традиционно для древней и средневековой восточной поэзии, в том числе, и для казахской.

Подобная двойственность присутствует у Машхур Жусипа Копеева и в художественном образе. Как показывает поэт, люди всегда двойственны, у них, наряду с внешним, существует и внутреннее «я», и нередко они ведут борьбу между собой. Учитывая эту особенность человеческой природы, Машхур Жусип Копеев изображает героя не в одном свете, а в раздвоенной личности, сочетающей в себе и положительные, и отрицательные черты. Иначе говоря, он показывает своего героя в борьбе внутренних чувств, и это надо признать большим достижением литературы второй половины XIX века.

В жанровом отношении произведения Машхур Жусипа Копеева относятся преимущественно к лирике, но у него есть и эпические творения, основанные на фольклорных сюжетах, встречаются у него толгау — поэтическое размышление о жизни, о свойствах людей, об их взаимоотношениях, басни-сентенции и т.п.

Если говорить о поэзии и творческом наследии Машхур Жусипа Ко-

пеева, то здесь нельзя не сказать о его великом подвижничестве в труде — собирательской и публицистической деятельности. Он ездил по казахским округам и записывал из уст сказителей и исполнителей огромное количество фольклорных текстов и произведений знаменитых акынов и жырау, живших в средние века. Благодаря ему до нас дошли сочинения выдающегося поэта Бухар жырау и многие исторические предания и песни о хане Абылае и его батырах, мудрые изречения биев-старейшин XVIII века Толе би, Каздауысты Казыбека и Айтеке би, популярные эпосы «Ер Сайын», «Ер Едыге», «Қозы Көрпеш-Баян Сұлу», интереснейшие сказки и легенды, обрядовые песни, связанные со свадебными и похоронными обычаями, и т.п. И вполне естественно, что почти все его оригинальные произведения написаны в форме традиционного в фольклоре одиннадцатисложного стиха.

А.Т. ЕРГОЖИНА,
Академик С. Бейсембаев атындағы Ғылыми кітапхананың бас маманы

МӘШҰР ЖҰСІПТІҢ РУХАНИ ҚАЗЫНАСЫ

на ұялатуда ерекше орын алатын оның еңбектерінің халыққа кең танылуына ат салысып жүрген С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің «Мәшһүртану» ғылыми-практикалық орталығының бірқатар ғалымдарының еңбектері жарық көрді.

Атап айтсақ, үстіміздегі жылдың қараша айында оқу ордамыздың академика С. Бейсембаев атындағы Ғылыми кітапханасының кітап қоры «Мәшһүр-Жүсіп» деп аталатын 20 томдық шығармалар жинағының 14,15,16,17,18,19 және 20 томдарымен толықты.

Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының бай мұрасы үш тілде, яғни қазақ, араб және ортағасырлық парсы тілінде жазылған. Сондықтан да аталмыш шығармалар жинағы араб тілінен қазақ тіліне аудары-

лып, ғылыми түсініктер беріле отырып, Мәшһүр Жүсіптің өз қолымен жазған еңбектері бойынша әзірленіп, оқырман қауымға ұсынылған. 14, 15, 17-томдарда, Ұлы жаратушы Аллаһ тағаланың сипаттары, Құран көрімі аяттары мен пайғамбар хадистері, ислам дінінің қағида-шарттары баяндалса, 16-томда әдебиет, тарих, ғылымның басқа да түрлі салалары туралы айтқандары, 18-томда Төлеубай Шәрапиденұлының (ақынның немересі) ел арасынан жинақтаған көшірмелеріндегі атасы Мәшһүр Жүсіптің халық аузынан жинаған шешендік нақыл сөздері, мақал-мәтелдері, термелері топтастырылып берілген. 19-томның бірінші бөлімінде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының «Дұға» кітабының аудармасы енгізіліп, екінші бөлімінде Сатыбал-

ды Ибрагимұлының орыс транскрипциясымен қағазға түсірген діни жазбаларының 63 бабы, жиырмасыншы томда Мәшһүр Жүсіптің әдебиетке, фольклорға қатысты шығармаларының көшірмелері Павлодар облысының Баянаулы тұрғыны, Мәшһүртанушы Төлепберген Алдабергеновтың (1932 — 2012) жазбалары бойынша әзірленіп ұсынылған.

Қазақ тілінің кемелденген бай тіл екенін дәлелдеуге арналған ғылыми еңбектері мен кітаптарын соңғы 30 жылда газет-журнал беттерінде жариялап келген Қуандық Мәшһүр-Жүсіп Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының шығармаларындағы сөз маржандарын арнайы зерттеуді қолға алып, оның шығармаларынан мысалдар келтіре отырып жазған «Сөз құдіреті» деген кітабының алғаш-

қы үш томын жариялады.

Мәдениет пен барлық ізгіліктің бастау көзі ол — ұлттың этномәдени құндылықтары. Ендеше, осы өзекті мәселелер Тұрышев Айтмұхамбет Қасымбайұлының жақында баспадан шыққан «Мәшһүр-Жүсіп — Қадым жақ», «Мәшһүр-Жүсіп — Асыл жақ», «Мәшһүр-Жүсіп — Ілімі жақ» атты тарихи-эпикалық монографияларында қамтылып, ақынның ғұмырбаяндық хронологиясы, дін мен ғылым туралы ой-толғаулары шығармалар жинағының 1-13 томдығына сүйене отырып жазылып, қазақтың небір байырғы қадым замандағы батырлары, ақындары, би-шендері, алаш арыстарына қатысты деректер ұсынылған. Сондай-ақ қазақ халқының салт-дәстүрінен, әдет-ғұрпынан, тілінен мағлұмат беретін ақын шығармалары-

ның тілі мен қазақ ұлтының асыл құндылықтары болып табылатын лиро-эпостың, би-шешендердің тілі, танымал ақын-жазушылардың әдеби мұрасына қатысты зерттеулерімен, Мәшһүр Жүсіптің шығармашылығымен тығыз байланысты жерсу атаулары, халық метрологиясы, этномәдени, көне түркі жазбалар тарихы сынды көптеген материалдарды осы басылымдардан табуға болады.

Жоғарыда аталған еңбектер мен монографиялардың өзегіне айналған Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының мол мұрасынан нәр алып, өзін-өзі танып, сана-сезімін рухани біліммен сусындатуға талпынған білімқұмар оқырмандар үшін кітапханамыздың есігі ашық. Келіңіздер, құнды қазыналар сіздерді асыға күтуде.

МӘШҺҮР ЖҮСІП КӨПЕЙҰЛЫНЫҢ ӨЛЕҢДЕРІ

Балалар, ата-ананды ұмытпаңдар,
Күйінде адам болмас ұмытқанда.
Кім жақын ойласаңыз ата-анадан,
Ондайды үміт қалмас ешбір жандар.

Жас болсаң да алды-артты ойлаңыздар,
Қайта айналмас ата-ана қымбат қонақ.
Айырылған соң өкініп қаласыңдар,
Айтқан тамаша мамыққа гүл шашпаңдар.

Өмірдің дөңге игілі өсіреді,
Кейде бақ, кейде сорға түсіреді.
Өмірге кейде риза, кейде қас боп,
Басынан талай дәурен кешіреді.

Соның бәрін өлшеуге білім керек,
Адамдыққа болады ғылым көмек.
Күнінде жағаласып оқығаңның,
Ер жеткенде рақат саған көмек.

Шама келсе ғадалдықпен жүрген тәуір,
Алдауменен өтірік болады ауыр.
Өділдікке жететін еш нәрсе жоқ,
Осыны көңілге алып мақам етіп.

Жігіттер, дүниеден өтерміз біз,
Алдағанды ойласақ нетерміз біз.
Адалшылық, түзеушілік көп ойлайық,
Мұратқа сонда барып жетерміз біз.

Жолына адалдықтың мойныңды бұр,
Ұрлық пен өтіріктен тіпті аулақ жүр.
Осыны көңілге ұстап шығармасаң,
Соңыра қияметте болмассың.

Адалдықтың құл боп өссең жақсы,
Өділдікті көңілден шығармашы.
Осыны көңілге алып жүрсең,
Ұстап қалыңыз, жақсы көр өділдікті!

Дүниенің базарында арзан нарқым,
Нарқым арзан болса да қымбат даңқым!
Кәдір жоқ тіршілігіне ағайынға,
Өлген соң: «Өнегелі-ай!», – дерсің қалқым.

Мұны жазған жетпіс үште Мәшһүр Жүсіп,
Қалам алса кетеді жосып, жосып.
Бір сабазға кез келсе жаттап алып,
Домбырамен айтпай ма әнге қосып?!

Жалғаннан өуре-сарсаң болып өттім,
Мақсатқа ойыма алған қашан жетем.
Бұқар, Ташкент, Самарқанд,
Түркістандай, Жер көкке үш-төрт барып тамаша еттім.

Жеті жүз деп Найманға аты бар деп,
Мәшһүр... дүниені кеткен жарып.
Жәнібайдың баласы ол Қопабай,
Қолқа қылып астымнан қалған алып.

МӘШҺҮР ЖҮСІП – ӘЛЕМДІК ҒАЛАМАТ

2013 жылдың 21 қарашасында С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде қазақтың ғұламасы, ағартушымыз, шығыстанушы, фольклоршы, дарынды ақын Мәшһүр Жүсіптің 155 жылдығына орай «Мәшһүр Жүсіп – әлемдік Ғаламат» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция өз жұмысын бастады.

Конференцияның пленарлық отырысына Павлодар облысы әкімінің орынбасары Нұржан Әшімбетов, ақынның немересі, ф.ғ.д., С.Торайғыров атындағы ПМУ профессоры Қуандық Жүсіп, ақынның шөбересі, С.Торайғыров атындағы ПМУ Қазақ филологиясы кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.д., профессор Жүсіп Нартай Қуандықұлы, Республикалық тарихи материалдарды зерттеу ақпараттық орталығының директоры, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі, т.ғ.д., профессор Әбусейітова Меруерт Хуатқызы (Алматы қ.), Р.Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының бас ғылыми қызметкері, ф.ғ.д., профессор Сағандықова Нағима Жалелқызы (Алматы қ.) өз баяндамаларын ұсынды.

Пленарлық отырысты ашу кезінде С.Торайғыров атындағы ПМУ-дың ректоры, э.ғ.д., профессор Өмірбаев Серік Мәуленұлы өз сөзінде: «Бүгінде қазақстандық қоғамда және қазақ әдебиетінде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының шығармашылық мұралары лайықты орынға ие болуда деп айтуға әбден болады. Жастардың танымын жетілдіріп, тәрбиесін қалыптастыруда ақынның мұралары құнды. Оның ғылыми және рухани бай мұрасы кейінгі жас ұрпаққа өнеге әрі баға жетпес қазына екені де сөзсіз. Оның еңбектері мен шығармалары қазақ халқының рухани қазыналарын молайтты. Ағартушы, ақын, философ, этнограф мұраларын жастарға насихаттау бізге міндет», – деп қада айтты.

Пленарлық отырыс барысында Мәшһүр Жүсіптің өмірлік іс әрекеті туралы әдебиеттердің тұсаукесері өтті. Сонымен қатар, Мәшһүр Жүсіптің алғаш орыс тіліне аударылған таңдамалы шығармаларының және де «Тарих толқынындағы халық» мемлекеттік бағдарламасы ая-

сында шетел қорынан Қазақстан тарихы бойынша жаңа мұрағат материалдарының тұсауы кесілді.

Конференция жұмысы аясында Анкара Университетінің профессоры, доктор Абдулхак Малкож (Анкара қ., Түркия), Түркі тілдес елдердің әлеуметтанушылары Қауымдастығының Президенті Стамбул университетінің профессоры, доктор Хаяти Тюфекчиоглу (Стамбул қ., Түркия), «Нұр-Мұбарак» Ислам мәдениеті университетінің проректоры, ф.ғ.д., профессор Шамшидин Керім, (Алматы қ.), С.Торайғыров атындағы ПМУ «Мәшһүрхану» ғылыми-практикалық орталығының директоры, ф.ғ.д., профессор Айтмұхамбет Тұрышев, «Лингва» ғылым-білім беру орталығының директоры, ф.ғ.д., Тюмень мемлекеттік мұнай-газ университетінің профессоры Шағбанова Хабиба Садырқызы (Ресей), Өзбекстан мемлекеттік халықаралық тілдер университетінің профессоры, ф.ғ.д. Маханбет Джусупов (Ташкент қ., Өзбекстан), Югра мемлекеттік университеті, ф.ғ.д., профессор Вафеев Равиль Айсавич (Ресей), С.Демирел атындағы қазақ-түрік университеті ректорының кеңесшісі, ф.ғ.д., профессор Дандай Ысқақұлы.

Шара шеңберінде С.Торайғыров атындағы ПМУ-дың шығарған туындысы «Халыққа дарытылған даналық» атты Мәшһүр Жүсіп туралы деректі фильм көрсетілді. Сонымен қоса, М.Жүсіп өмірлік іс-әрекетіне арналған көркем сурет байқауына қатысқан студенттерді марапаттады. Шара Мәшһүр Жүсіптің мәдени мұрасын зерттеу және насихаттауға зор үлес қосқан үшін Мәшһүр Жүсіп атындағы Алтын медалімен белгілі ғалымдар мен қоғам қайраткерлерін марапаттау рәсімімен жалғасты.

С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті аудиторияларының бірінде Мәшһүр Жүсіп атындағы мұражай кабинеті салтанатты түрде ашылды. Және де концерттік залдың фойесінде С.Торайғыров атындағы ПМУ С.Бейсембаев атындағы ғылыми кітапхананың сирек кездесетін кітаптар қорынан ғұламаның тарихи мұралары көрмесі ұйымдастырылды.

22 НОЯБРЯ 2013 ГОДА УЧАСТНИКИ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ «МӘШХҰР ЖҮСИП - ӘЛЕМДІК ҒАЛАМАТ» («ФЕНОМЕН МАШХУР ЖУСИПА - ЧЕЛОВЕКА МИРА») ВЫЕХАЛИ В БАЯНАУЛЬСКИЙ РАЙОН С ОСОБОЙ ЦЕЛЮ - ПОСЕТИТЬ МАЛУЮ РОДИНУ ВЕЛИКОГО МАШХУРА, СВЯЩЕННУЮ ЗЕМЛЮ, УРОЧИЩЕ ЕСКЕЛЬДЫ.

НА СВЯТОЙ ЗЕМЛЕ МАШХУР ЖУСИПА

Состоявшаяся за день до этого научная конференция была призвана дать пищу для ума, а посещение родных мест Машхур Жусипа, в особенности, его мавзолея, – отдохновение для души.

Выехали ранним утром. День обещал быть прохладным, но солнечным. Впереди была долгая дорога, однако никто в пути не испытывал усталости. Все понимали важность поездки и то, что каждому она принесет некое личностное откровение. Ведь известно, что святые места насыщены особой позитивной энергетикой, которую при желании и соответствующем положительном настроении можно почувствовать каждый, вне зависимости от возраста, национальной принадлежности и вероисповедания.

Ступив на святую землю, гости первым делом посетили мавзолей Машхур Жусипа, поднялись по знаменитым семидесяти трем ступеням – их количество соответствует тому, сколько лет он прожил. Несмотря на, казалось бы, высокий подъем, никто, даже представители старшего поколения, не почувствовал утомления.

По восточной традиции, при посещении священных мест положено приносить своего рода жертву – «күрбандық шалу». В этой поездке все необходимые обряды были соблюдены. Во время прочтения молитвы каждый из участников поездки смог погрузиться в свои сокровенные мысли, проходя своего рода духовное очищение.

Завершающим этапом стало посещение музея Машхур Жусипа Копеева. Директор музея, потомок великого Машхура Кажымукан Пазылулы рассказал гостям интересные факты из жизни своего предка.

Примечательно, что некоторые факты биографии Машхур Жусипа таят в себе немало загадок.

Поэт и философ, которого в казахской степи почитали как святого, построил в Баянауле собственный мазар и, предвидя надвигающийся на нашу

страну голод, первым и единственным на территории Казахстана еще при жизни провел собственные поминки.

Машхур Жусип умер, как сам и предсказывал, 27 ноября 1931 года. По его завещанию после смерти его не стали хоронить, а положили на открытый саркофаг в подземной комнате мазара. В своих последних распоряжениях он высказал пожелание, чтобы после его ухода в мир иной любой человек мог найти пристанище в его мазаре: «Пусть этот дом служит народу, как при жизни». Также он говорил: «В этом мире есть вещи, которые вам не понять. Тело мое не будет подвергнуто тлению». Его слова оказались пророческими. Действительно, его тело после кончины в течение 21 года лежало нетленным – до 1952 года.

Мазар-мавзолей, где покоилось тело поэта, стал местом паломничества, причем не только для его земляков – поклониться духу Машхур-ата приезжали со всех уголков Казахстана. Так продолжалось в течение двух десятилетий. Однако в 1952 году началась очередная кампания против буржуазного национализма, и вот власти вновь вспомнили о том, что Машхур Жусип Копеев был поэтом идеалистического направления. Кроме этого, установленный факт паломничества к его мавзолею в эпоху агрессивного атеизма так же вызвал крайне негативную реакцию. И вот спустя 21 год после кончины поэта мазар разрушили, а тело, вопреки его воле, предали земле. Представители советской власти, совершив подобный акт вандализма, даже не позволили родствен-

никам установить на его могиле памятник.

Спустя время, благодаря стараниям народного писателя Дихана Абилова, над погребенными останками был сооружен мазар. Однако, и он оказался недолговечным. Лишь после обретения Независимости мы смогли в полной мере воздать дань уважения великому Машхур ата, воздвигнув мавзолей – прекрасное прочное архитектурное сооружение, которое на сегодняшний день стало поистине украшением и без того сказочного баянаульского ландшафта.

Машхур Жусип – великая личность, это человек, умевший изобразить в стихах любую проблему, вложить глубокий смысл в одно слово. Его крылатые слова, нравоучения, советы, глубокие по содержанию, сохранились в душе народа и сегодня несут свет благодарным потомкам.

Для нас, современного поколения, имя высокообразованного, талантливого ученого, поэта, неутомимого исследователя и публициста Машхур Жусипа Копеева имеет колоссальный смысл. Мы надеемся, что его имя и деяния будут приобретать все большее значение с новыми исследованиями его жизни и многогранного таланта.

Куралай Шаймарданова

ЕСТЕЛІК

1910 жылдан 1931 жылға дейін соңғы өмірінде осы кісінің ауызынан шыққан сөздерін мен күнделікті мінез-құлқы, халық арасында жүрген жерлерді, әсіресе мәнерлі, тілді адамдармен қарым-қатынасы есімде сақталған. Осы орайда Машхұр атамның соңғы өмір жайында бұрынғы жарық көрген кітаптарында көре алмай жүрміз. Халық арасында маған жиі сұраушылар баршылық.

1922 жылы мен бес жастамын. 1931 жылы 9 жыл осы атамның бауырында өстім. Бұны халық жақсы біледі. Өзі айтып отыратын: «Жетпіс үшке келгенше балталасаң да өлмеймін, жетпіс үштен әрі қарай алтын үйге салып асырасаң да бармаймын», – дейтін. Бұл сөзі халық аузында қалған еді.

1930 жылы атам өлер шағын ойлап, орта тор атын арбасына жеккізіп, Жалғызтөбе басына шығып, жататын жерін көрсетіп, жанында бірнеше ақсақалдары бар арбасынан түсіп, темекетін жайғызып, жерге отырды.

Атам: «Ұзындығы бөлен кез, көлденеңін бөлен кез, тереңдігін бөлен кез», – деп айтты. Ол кезде метр айтпайтын. Қазып болған соң, бетін жәй жапқызып қойды ішіне су бармасын деп. Өзінің төрт қанат кигіз үйін тіккізіп, төбенің орта жерден қойдыра бастады. Атамның бұл жағдайын естіген халық атам тірідей бата жасай бастады. Сабалап қымыз, соятын қойларын әкелді. Солардың мініп келген ат болсын, түйе болсын тұрған жерінен кірпішін төбенің басындағы қаздырған жеріне тасыта бастайды. Бұл жұмыс осылай бітті.

Қалатарда атаның айтуы бойынша екі бөлмелі үй есебінде қалап берді. Тіпті халық атамды көтеріп әкетті. Ұс-талар есігіне тоспа, тұтқа істеп әкелсе, енді біреулер әйнегін шынылатып берді.

Өзі жатқан, қаздырған жердің ішінен жалаң қабат жердің бетіне шөйін кірпіш қалатты, ірге топырақтың құламауы үшін орта бөлмеден кірер есіктің табалдырығынан кірпіш жасап бөгіріп, есепте кішкене кіріп шығатын есік жасатты. Айтуы бойынша, бір ай шамасында салдырған зираты бітті 1930 жылы.

Төлеубай Шәрепиденұлы, Машхұр Жүсіп Көпейұлының немересі

МӘШҰР ЖҮСІП КӨПЕЙҰЛЫ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ ТӘУЕЛСІЗДІК ИДЕЯЛАРЫ

1990 жылдардан бастап еңбектері жан-жақты қолға алына бастаған Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармашылығы әлі де терең түрде ғылыми негізде зерттелуі қажет деп білемін. Ақынның еңбектерін толық жүйелеп, жарыққа шығаратын болса, қазақ халқы ғана емес, күллі түркі және ислам әлеміне ортақ рухани мұра болады. Менің бір ғана анық түсінгенім - Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы туған халқының жүрегінен ойып тұрып, елеулі орын алған данышпан.

«Дін –апиын», «Салт-дәстүрді, рухани мұраны – ескішілдік, қанаушылық жүйенің қалдығы» деп білген кеңестік жүйе де ақынның өміршең еңбектеріне тосқауыл қойғанымен қаймана қазақтың ұлы тұлғасына деген жүрек түбіндегі құрметін, махаббатын жоя алмады. Мұндай құрмет пен сенімге ұлты үшін еңбектенген тұлғалар ғана ие болады. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы – солардың бірі.

Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы өмір сүрген дәуір қазақ халқы, қала берді Орта Азияның түркі тектес мұсылман мемлекеттері үшін ауыртпалығы мол, сыртқы күштердің қысымы молайған қысыл таяң кезең болды. Патшалық Ресейдің отарлау саясаты, осының кесірінен шұрайлы жерінен айрылған халқының ащы дауысы, басқыншылыққа қарсы жүргізілген ұлт-азаттық көтерілістер ойшыл ақынды әрине толғандырды. Қаламынан ащы шындықты әшкерелеген өлеңдер туғызды. Елдің жарқын болашағын, жерінің тұтастығын көздеген еңбектер жаздырды.

Заманынан озып туған дара тұлға, көрнекті ақын, шежіреші, қазақ халқының ауыз әдебиетін жинауға қомақты үлес қосқан қазақтың біртуар тұлғаларының бірі Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларында тәуелсіздік идеяларын екі бағыт бойынша зерттеп қарауға болады.

Біріншісі, ақын шығармашылығындағы қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілісі жолындағы күрескерлік кезеңдерінің жырлануы. Бұған ақынның «Абылай хан», «Кенесары», «Кенесары – Наурызбай» және тағы басқа жырларын енгізуге болады. Сондай-ақ ақынның шежіре тақырыбы аясында жазылған құнды еңбектерін де тәуелсіздік идеясында жазылған еңбектерге жатқызуға болады. Себебі, мұнда ақын жүздер мен хандар шежіресін, рулар шежіресін зерттеу арқылы өткен тарихты насихаттайды. Сол арқылы тамыры тереңге бойлаған халық, іргелі ұлт, еңселі ел, ұлт пен халық мүддесін қорғаған биік тұлғалары, билері мен шешендері, қол бастаған батырлары болғанын анықтайды. «Кенесары-Нау-

рызбай» жырының өн бойынан қазақтың азаттық пен бостандыққа ұмтылған жаужүрек батыр ұлдарының ерліктерін көруге болады. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының «Кенесары-Наурызбай» жырын жазуын – үлкен ерлікке балауға болады. Абылай ханның немересі, жауына жай оғындай атылған көкжал Қасымның баласы, қазақ хандарының ең соңғы асыл тұяқтарының бірі, өмірі аттың жалы мен түйенің қомында өткен ақберен Кененің қазақ тарихы, ел тәуелсіздігі жолындағы алар орны биікте. Дәлірек айтсақ, елінің жолына өмірлік мұратын арнаған асыл тектілердің тұқымы. «Кенесары-Наурызбай» жырындағы Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының сөзімен айтсақ:

Көп тілеуін тілеген,
Мұсылманның баласы.
Ата бір тегін сұраса,
Абылайдың баласы.
Тұра алмай оның кеткені –
Бұл жақтағы қазақтың
Ауызының аласы.
Абылай ұғлы Қасым-ды,
Жасық емес, асыл-ды.

Жырда айтылғандай, ақын Кенесарыны «Көп тілеуін тілеген, Мұсылманның баласы» деп сипаттайды. Яғни, елінің, халқының, ұлтының жолына бар ғұмырын арнаған даңқты қолбасшы.

Озық ойлы, қоғамда жүріп жатқан толқулар мен көтерілісті, осының салдарынан орын алған туған халқының жан даусын Мәшһүр Жүсіп тереңінен түсінді. Бостандыққа деген ұмтылыс деп бағалады. Әсіресе, терең, сұңғыла ойлы ақынды арпалыс өткен Кенесарының өмірі, жорықты жолы ерекше толғандырды. Қазақ үшін Кенесары Қасымұлының орны әркезде де биікті болатынын түсінді. Осы мақсатпен «Кенесары» жырын жазды.

«Жеті атасын білген ұл – жеті рудың қамын жейді» деген, қазақтың ұлы сөзі бар. Ататекті тану тек қазақ үшін ғана емес күллі түркі әлемі үшін ең басты ұстанымдардың бірі. Асыл текті ұлт өсіру, ұлт пен қан тазалығын сақтау үшін жеті атасын, өткенін білу міндет. Сондықтан мен Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шежіре жазуда осыны негізге алды деп нық сеніммен айта аламын.

Қазақ халқының ұлы жазушылары мен ғалымдары ақын шығармашылығына жоғары баға берді.

«Өз шығармаларын былай қойып, басы ашық ескі үлгілерді жазып алып, біздің дәуірімізге жеткізген еңбек Мәшһүрде мол екенін және де естен шығармау керек. Сондықтан қазақ ауыз мен жазба әдебиетінің ғылымдық бір саласы историография бөлімінде Мәшһүрдің ол түрдегі еңбегіне әрдайым орынды баға берілуі шарт» (Мұхтар Әуезов).

Міне, мұнда ұлы классик Әуезов Мәшһүр шығармасын қазақтың ауызша және жазба әдебиетінің бір саласы ретінде қарастырып отыр.

1906-1907 жылдар – М.Ж.Көпейұлы шығармашылығының идеялық жағынан тереңдей түскен дәуірі. Бұл жылдары жазған шығармалары тегісінен қазақ халқының бостандық, саяси-экономикалық құқықтарымен байланысты болып келеді.

Әсіресе осы бір аумалы-төкпелі заманда шыққан кітаптарының ішінде «Сарыарқаның кімдікі екендігі» кітабының маңызы айрықша жоғары. Мұнда ақын қазақ халқына бостандық беру, жерге жеке меншік және сөз бостандығы туралы толғайды. Елдің бетке ұстар азаматтарын халқының болашағы үшін жұмыс істеуге шақырды. Ақын жан даусымен:

Жолыңнан сыбағалы құр (құры)

қалма,

Жақсыны аты естілген естен салма.

Халық-жұртының қамы үшін

қайрат қылып,

Айдалып, атылсаң да арман

бар ма?!, – деп толғады.

Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының шығармашылығы – халқымен бірдей жасай береді. Себебі ақын еңбектерінде барша адамзатқа ортақ адами құндылық, ұлттық идея, рухани мұра, тарих пен мәдениет бар. Мұның барлығы тәуелсіздік пен бостандықтың түпкі тамыры.

Абдулхан Малкож (Abdulah Malkoc),
Анкара Университетінің докторы,
Анкара қ., Түркия

ПРЕДРАССВЕТНЫЕ СОМНЕНИЯ

В ночи брезжил рассвет,
Блики зари ласкают степь.
Что же предвещает новый восход?
Станет ли свободным мой народ?..

Всеvyšний, от кандалов освободи!
Со светом новым волю донеси.
Согнулся в ожидании долгом народ,
Каждого восхода с надеждой ждет.

Хочется верить предвестиям добрым.
Ведь говорят: «Свет наступит
через мрак».
А час тьмы в степи был долгим.
Терпели все в надежде скорых благ.

Родились мы в бездне
несчастливого века,
В години слез, зла и навета.
Соколы завидуют полету воробья,
Жизнь человека хрупче жизни
муравья.

Взойдет еще в степи свет зари,
Забудет память все беды земли.
Радости слезы увидим на глазах
матерей,
Беды растворятся в улыбках детей.

О СЕБЕ

Здоровьем крепок, жизнью дышу,
Знаниям обучен, читаю, пишу.
Все богатства эти дарованы
свыше мне,
Милостью Всеvyšнего
за муки на земле.

Имя мое слышал каждый в степи.
Слово мое звучит набатом земли.
Просвещения дух несущему
своему,
На крыльях знаний степь я бужу.

Баян-аул, Кызылтау – родина моя,
Мой первый крик услышавшая земля.
Первый Парнас моего вдохновения,
Первая ступень моего становления.
Айдабол, Кулук – корней моих истоки.
Машхуром зовут меня люди Востока.
Среднего роста, кареглаз,
бровей размах,
Усат, круглолиц, словом,
типичный казах.

Копей – отец, жизнь недолгую
прожил.
С детства нас сурам Корана учил.
Сам он был учен и верой жил.
И нас тянул и с млада знания лил.

Я камень, забытый богом на земле,
Земли печаль впитавший со всеми
наравне.
Зачем я родился, зачем я живу,
Коль разбудить людей я не могу?

Славы не добивался я любой ценой,
Хотя доходил до народа голос мой,
Говорил я правду и мысли свои
На берегах Волги, Урала, Иртыша и Сырдарьи.

Перевод К.Н. Канапьянова

РАСШИРЯЯ ГРАНИЦЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Павлодарский государственный университет имени С. Торайғырова – действительный член Болонской хартии классических университетов мира, член международной ассоциации по обмену студенческими стажировками IAESTE, ассоциации «Сибирский открытый университет», ассоциации вузов Казахстана и Шанхайской организации сотрудничества.

В период с 12 по 19 октября 2013 года в Москве была организована Школа молодых ученых стран Шанхайской организации сотрудничества. Организаторами данной Школы являются Национальный фонд подготовки кадров (НФПК) совместно с Федеральным агентством по делам Содружества Независимых Государств, соотечественников, проживающих за рубежом, и по международному гуманитарному сотрудничеству (Россотрудничество).

Целью проведения Школы молодых ученых стран ШОС являлось развитие интеграционных процессов в области образования, науки и технологий; придание нового импульса к расширению многостороннего образовательного, научного и культурного сотрудничества; укрепление взаимного доверия и добрососедских отношений между Россией, Казахстаном, Белоруссией, Киргизией, Китаем, Таджикистаном и Узбекистаном.

В первый день мы, молодые ученые Школы (всего 18 участников из шести стран), приняли участие в Международной конференции «FabLab 1.5», организованной Массачусетским институтом технологий (MIT) на базе Национального исследовательского технологического университета Московского института стали и сплавов (НИИ ТУ МИСиС). В этот же день прошла официальная встреча с Ефремовой Л.И. – заместителем руководителя Федерального агентства «Россотрудничество».

На второй день Школы, на базе МИСиС, мы прослушали лекцию «Федеральная целевая программа «Инновационные кадры новой России» о стимулировании, закреплении, вовлечении молодых кадров в науку; о проведении совместных исследований коллектив-

вом ученых в научно-образовательных центрах с привлечением как отечественных ученых, так и приглашенных ученых и специалистов.

Весьма познавательной была лекция «Научные публикации и индексы научного цитирования» (более подробная информация по материалам лекции: <http://www.ntf.ru>).

В рамках Школы наша делегация посетила Российский университет дружбы народов (РУДН), где его проректор по научной работе Кирабаев Н.С. рассказал о современных мегатрендах в образовании и о том, как РУДН справляется с существующими вызовами. Были озвучены и обсуждены следующие мегатренды: глобализация образования, глобальная академическая мобильность, интернет-образование, необходимость развития инновационной деятельности, междисциплинарность исследований и др.

Экскурсия по прекрасно оснащенным лабораториям в аграрном факультете РУДН показала, что университет способен выполнять широкий спектр конкурентоспособных исследований на современном оборудовании.

В последний день Школы организаторы провели официальную встречу в Министерстве иностранных дел РФ со специальным представителем Президента Российской Федерации по делам ШОС Барским К.М. В своем обращении к участникам делегации Кирилл Михайлович отметил: «Я очень рад, что создается такое движение среди молодых ученых, вне рамок ограничений ШОС. Сетевой университет является одним из самых ярких проектов ШОС на данный момент. Созданное движение и встреча доказывают, что движение молодых ученых внутри ШОС плодотворно».

По завершении обучения в Школе молодых ученых ШОС участниками

был представлен ряд предложений по развитию международного научного взаимодействия в рамках ШОС. Так, в частности, было предложено организовать региональные представительства Советов молодых ученых стран ШОС, соответствующие основным направлениям научно-образовательной и инновационной деятельности; создать единую базу данных молодых ученых стран ШОС, включающую в себя научную проблематику, основные публикации, сферу интересов; создать грантовую и стипендиальную поддержку, направленную на изучение академической мобильности и практического внедрения перспективных научных исследований университетов ШОС; создать научного-периодического, рецензируемого, англоязычного, индексированного в ведущих научных рейтингах цитируемости (импакт-фактор, индекс Хирша и т.д.) издание; организовать стажировки для молодых ученых в рамках университета ШОС (возможно, в формате «приглашенный доцент») и многое другое.

По окончании программы участники получили сертификаты MIT за участие в Международной конференции «FabLab 1.5» и за прохождение обучения в Школе молодых ученых стран ШОС.

В заключении хотелось бы выразить благодарность организаторам Школы молодых ученых ШОС в лице заместителя Директора департамента развития профессионального образования и науки НФПК Дыдзинской Д.В., эксперту НФПК Блиновой Е.А. за организацию Школы на высоком уровне.

Испулов Н.А.

декан факультета физики, математики и информационных технологий, доцент, к.ф.-м.н.

МАТЕМАТИКА - ЭТО НА ВСЮ ЖИЗНЬ!

Как известно, на рынке сейчас наиболее востребованы узкопрофильные специалисты. Эти люди, незаменимые в своем деле, могут всегда рассчитывать на высокую заработную плату и достойные условия труда. Кафедра математики Павлодарского государственного университета им. С. Торайғырова готовит именно таких специалистов – математиков-актуариев. И не только.

Будучи абитуриентом в 2011 году, к тому же выпускницей сельской школы с высоким баллом ЕНТ и аттестата, мне очень хотелось не прогадать в выборе профессии: чтобы дело и нравилось, и на рынке труда было востребовано. Зная свою предрасположенность к точным наукам, ориентировалась на физико-математический факультет. Заинтересовало, что ПГУ – единственный вуз в регионе, да и один из немногих в республике, который позволяет, помимо степени бакалавра математики, получить специализацию «актуарий». Актуарий – это человек, который обладает определенной квалификацией для оценки рисков и вероятностей. Он применяет свои знания к проблемам бизнеса и финансов, особенно в таких областях, как страхование и демография, которые связаны со случайными событиями. Эта профессия в Казахстане на данный мо-

мент получает все большую востребованность. По данным Общества актуариев Казахстана, в стране насчитывается только 85 лицензированных специалистов.

Кроме того, выпускники получают степень бакалавра математики и право преподавания математики и информатики в средних общеобразовательных школах. Классическая математика преподается педагогами кафедры на очень высоком уровне. В настоящее время на кафедре два доктора педагогических наук (Дроботун Б.Н., Исин М.Е.), шесть профессоров ПГУ (Муканов Г.М., Дроботун Б.Н., Мухтаров М.М., Павлюк И.И., Шинтемирова Г.Б., Хамитов М.Х.), три доцента (Тихомиров Ю.В., Захарова О.А., Баяхметова Ф.К.). Регулярно читают лекции зарубежные специалисты. Так, в 2012-2013 учебном году университет посетили профессор Палацкого университета (Чехия) Петр Емановский,

читавший курс по теории групп; профессор Стамбульского государственного университета (Турция) Беран Пиринчи с курсами по математическому анализу и дифференциальной геометрии.

Преподаватели создают все условия для осуществления студентами научно-исследовательской работы, во всем помогают. Студенты ежегодно публикуют десятки статей в соавторстве с научными руководителями, участвуют в научно-практических конференциях, проводимых на базе ПГУ, а также на республиканском уровне. К примеру, я участвовала в IV Республиканской научно-практической конференции по математике, механике и информатике в 2012 году, опубликовала несколько работ по теории групп и истории математики под руководством профессора, кандидата физико-математических наук И.И. Павлюка, в том числе, «To the odd order finite groups theory», участвуя

в Международной научно-практической конференции «Наука и образование без языковых барьеров», проходившей в ПГУ им. Торайғырова в 2013 году.

Старания будущих математиков не остались незамеченными, и по итогам 2012-2013 учебного года были назначены стипендии, учрежденные Президентом РК из республиканского бюджета, студентам 4 курса Джусуповой Эльмире и Жаныспаевой Меруерт, а также мне, студентке 3 курса.

Математика, как известно, является фундаментальной наукой. Меня в ней привлекает и особая философия, и строгость формулировок, и точность вычислений. Я очень рада, что связала свою жизнь именно с математикой и получила основы математического мировоззрения именно в нашем университете.

Виолетта Гайдак,

студентка гр. Мат-302

К юбилею Дмитрия ГРАВЕ

В этом году отмечается 150-летний юбилей выдающегося математика, организатора первой в России крупной алгебраической школы Дмитрия Александровича Граве.

Он был замечательным педагогом, прекрасным лектором, популяризатором науки, вдумчивым и требовательным воспитателем молодого поколения ученых, внимательным другом и просто хорошим человеком. Д. А. Граве прожил большую жизнь, насыщенную интересными событиями, и опубликовал за 55 лет научно-литературной деятельности более 180 работ в самых различных областях математики.

Д.А. Граве увлекся научной деятельностью, еще будучи студентом физико-математического факультета Петербургского университета. Он состоял в студенческом научном обществе, был инициатором издания журнала под названием «Записки физико-математического общества студентов С.-Петербургского университета».

От своих педагогов Д.А. Граве воспринял широту диапазона математических интересов и тонкое умение сочетать в своих исследованиях теоретический поиск с решением конкретных практических задач. Для всей его научной деятельности характерна тенденция разрабатывать четко поставленные конкретные проблемы, привлекать для их решения мощный аналитический аппарат, доводить выкладки до конца и получать лаконично сформулированные результаты.

После защиты магистерской диссертации «Об интегрировании частных дифференциальных уравнений первого порядка», а следом и докторской диссертации «Об основных задачах математической теории построения географических карт» Граве продолжал свою педагогическую деятельность в Петербурге еще около трех лет. В 1902 году он занял кафедру чистой математики в Киевском университете, где продолжалась его дальнейшая научно-педагогическая деятельность на протяжении почти 40 лет.

Лекции Граве по аналитической геометрии, алгебре, теории чисел, теории эллиптических функций, теории групп носили творческий характер. Многие теоремы, например, по теории Галуа, впервые были им изложены на лекциях. Дмитрий Александрович развил и закрепил на факультете семинарскую форму занятий со студентами. В течение первых четырех-пяти лет традиция семинаров была закреплена, и уже к 1908 году в Киеве наметились контуры новой алгебраической школы.

В 1904, 1905, 1908 годах опубликован курс Д.А. Граве «Элементы алгебраического анализа», в 1914 году были изданы фундаментальные «Элементы высшей алгебры». В сущности, «Элементы» Граве представляли собой не только превосходное руководство, но и ценный научный труд. Монография стала полезным пособием для начинающих алгебраистов и не утратила своей ценности до настоящего времени.

Самой значительной работой Граве по алгебре был «Трактат по алгебраическому анализу». В свет вышло два тома «Трактата» на украинском и русском языках. Был написан также третий том, известны названия четвертого и пятого, а всего автором было задумано 17 томов. В первом томе «Начала науки» рассмотрен примерно тот круг вопросов, который изучается в университетах и институтах. Во втором томе дан исторический обзор, третий том «Квадратичная область» не был напечатан. Смерть помешала ученому осуществить эти планы.

Дмитрий Александрович Граве скончался в 1939 году. Он оставил большое научное наследие, охватывающее самые различные области математики, а созданный им семинар получил свое продолжение в виде алгебраических школ в Петербурге, Казани и Москве, основанных непосредственно учениками Дмитрием Александровичем.

Павлюк И.И., Павлюк Ин.И., Гайдак В.А., Теняева Л.И., Кудайберген М.К., Сыздыкова А.Т.

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В ПГУ: ПРИОРИТЕТЫ И ДОСТИЖЕНИЯ

Информационные технологии являются одной из движущих сил, вызывающих быстрые и динамичные изменения в современном мире. Активное развитие информационных технологий не могло не затронуть и образовательный процесс системы высшего и послевузовского образования. С целью осуществления государственной политики по проведению работ в области информатизации образования и науки 15 ноября 2008 года в Павлодарском государственном университете имени С. Торайгырова был создан Центр информатизации образования (ЦИО). За пять лет работы ЦИО провел большую и трудоемкую работу, которая была высоко оценена всем коллективом и обучающимися университета. И сегодня основные цели и задачи деятельности Центра, а также приоритетные направления его работы нам разъяснит директор ЦИО Абыкенова Дария Болатовна.

– Уважаемая Дария Болатовна, расскажите, пожалуйста, читателям нашей газеты, в чем состоит основная задача Вашего Центра?

– В соответствии с Государственной программой развития образования Республики Казахстан внедрение и развитие инновационных и информационно-коммуникационных технологий в ПГУ имени С.Торайгырова осуществляется в системной взаимосвязи процессов формирования и развития технической и информационной инфраструктуры университета, информатизации управления университетом, процесса обучения и дистанционного обучения. В соответствии с этим, приоритетными задачами Центра являются: проведение единой государственной политики информатизации образования, формирование высокой информационной культуры в ПГУ имени С. Торайгырова и распространение ее в регионе через подготовленные высококвалифицированные кадры.

Успешность внедрения информационных систем и новых образовательных технологий напрямую зависят от команды специалистов, работающих в ЦИО. Слаженная работа и профессиональные навыки коллектива ЦИО, нацеленность на единый результат, понимание каждым сотрудником своих задач и роли в проекте позволяют Центру выдерживать высокий уровень требований к качеству предоставляемых услуг и выполнять поставленные перед ним задачи.

– Какова оснащенность информационными технологиями в университете на сегодняшний день?

– Прежде чем говорить о достижениях настоящего, мне хочется особо отметить тех людей, которые стояли у истоков становления ЦИО и внесли огромный вклад в его развитие. Это доктор экономических наук, профессор Арын Ерлан Мухтарович, доктор педагогических наук, профессор Пфейфер Нелли Эмилевна и доктор педагогических наук, профессор Нурбекова Жанат Кунапиевна.

На сегодняшний день наш Центр ощущает колоссальную поддержку со стороны руководства университета, ректора ПГУ, доктора экономических наук, профессора Омрибаева Серика Мауленовича. Благодаря его постоянной поддержке происходит систематическое обновление парка технических средств ПГУ, что, в свою очередь, обеспечивает динамичное развитие информационных ресурсов вуза. Университет в достаточной степени оснащен современной техникой для реализации образовательных программ в полном объеме.

Так, за последние 2 года по распоряжению Серика Мауленовича был увеличен объем финансирования на развитие информатизации университета. В частности, это способствовало тому, что полностью был обновлен парк компьютерной техники учебного назначения. Кроме этого, приобретено интерактивное оборудование, установленное в аудиториях каждого факультета, расширен серверный комплекс на 4 единицы, что позволило оптимизировать нагрузку на Интранет образовательного портала, антиплагиата и дистанционного обучения.

Для свободного доступа преподавателей к онлайн-занятиям был запущен тьюторский класс (кабинет А-122), в котором была установлена мультимедийная техника последнего поколения, а кафедры были оснащены мультимедийными моноблоками повышенной производительности. Модернизирована инфраструктура локальной сети университета, к сети интернет подключен и Дом студентов. Улучшена система администрирования работы пользователей локальной сети путем внедрения доменной системы учетных записей, что позволило использовать ресурсы сетевого хранилища в полном объеме. Усовершенствована охранная система видеонаблюдения в университете на 57 камер.

Для информационно-технологического обеспечения основных производственных процессов (образовательных, научных, управленческих и т.д.) в университете имеется более 1600 единиц компьютерной техники, из них в учебном процессе задействовано 468 компьютеров, 20 комплектов интерактивного оборудования, система видеоконференцсвязи, информационные киоски для свободного доступа к порталу, электронный читальный зал на 50 посадочных мест.

На сегодняшний день в ПГУ функционирует единая информационная сеть, реализованная в корпоративной сети университета со скоростью передачи данных до 1024 Mbps, которая включает в себя более 6 км оптоволоконной линии связи, более 16 км витой пары, 108 точек беспроводного доступа Wi-Fi. Для функционирования корпоративной сети используется программное обеспечение Интранет с характеристиками Intranet ВОЛС 1,25 Gbps, серверный комплекс «Сетевой операционный центр», состоящий из 9 физических и 13 виртуальных серверов.

Таким образом, созданная в университете информационная сеть технически обеспечивает полноценное функционирование информационно-образовательной

среды университета с точкой входа через образовательный портал университета, который функционирует с 25 марта 2009 года по адресу <http://www.psu.kz>.

Основной целью образовательного портала является повышение информированности студентов, преподавателей, сотрудников и общественности региона об актуальном положении дел и направлениях развития университета в учебном процессе, управлении, социальной и воспитательной работе.

– Дария Болатовна, что включает в себя структура портала?

– В структуру образовательного портала ПГУ им. С.Торайгырова входят следующие составные элементы: общая информационная часть портала (содержит сведения об университете, его подразделениях, событиях, происходящих в его стенах, результатах деятельности и дальнейших планах в образовательном, научно-техническом и культурном направлениях); блог ректора (предназначен для осуществления обратной связи с посетителями портала – каждый посетитель портала имеет возможность задать вопрос и получить в короткие сроки на него ответ); электронная библиотека; автоматизированные рабочие места сотрудников; личный кабинет преподавателя; личный кабинет студента.

Сайты ПГУ имени С. Торайгырова и электронной библиотеки действуют в трех языковых версиях: на государственном, русском и английском языках. Контент языковых версий поддерживается в эквивалентном состоянии.

Образовательный портал ПГУ им. С. Торайгырова в международном рейтинге сайтов университетов Webometrics (<http://webometrics.info>) на июль 2013 года занимает 6 место среди вузов Казахстана и 5169 место по всему миру.

– Дария Болатовна, известно, что в ПГУ им. С. Торайгырова разработана и внедрена информационная система организации электронного обучения «e-Learning CDT». Расскажите, пожалуйста, об этом подробнее.

– «e-Learning CDT» – это информационная система организации электронного обучения на основе дистанционно-кредитной технологии. И соответственно, ее целью является информационное сопровождение и автоматизация процессов организации и управления учебным процессом по кредитной и дистанционной технологиям обучения.

Информационная система состоит из 21 подсистемы, объединенной в рабочие места сотрудников, личные кабинеты

преподавателей и студентов: администрирование; планирование; поручение; штат; расписание; аудиторный фонд; контингент; приказы; учебные достижения обучающихся; учебно-методический комплекс; антиплагиат; тестирование; регистрация на дисциплины; электронный журнал учебных достижений; абитуриент; профессиональные практики; отдел менеджмента качества; алфавитная книга выпускников; академическая мобильность; анкетирование; компьютерный парк; дистанционное обучение.

Для проверки научных работ обучающихся в ПГУ функционирует информационная система «Антиплагиат» на казахском, русском, английском и немецком языках. В 2011 году проект «Разработка информационной системы «Антиплагиат» участвовал в конкурсе научно-исследовательских проектов, объявленном Комитетом науки Министерства образования и науки Республики Казахстан, и выиграл грант на сумму 10 миллионов тенге.

Образовательный портал университета на основе информационной системы «E-learning CDT» реализует уникальную функцию дистанционного обучения студентов по индивидуальной траектории обучения через Личные кабинеты студента и преподавателя в режимах off-line и on-line. Все виды учебной деятельности осуществляются по сетевой и кейсовой технологии. Проведение дистанционных учебных занятий в off-line режиме предусматривает обмен материалами обучающегося и тьютора (преподавателя) через кейсы, в on-line режиме – видеоконференции, вебинары, on-line-консультации, чат.

Информатизация учебного процесса и внедрение дистанционных образовательных технологий позволили оптимизировать учебный процесс и оказывать образовательные услуги обучающимся без отрыва от производства, с учетом их занятости на основном рабочем месте.

ПГУ имени С. Торайгырова активно претворяет в жизнь основные аспекты программы «Культурное наследие», нацеленной на популяризацию, укрепление и сохранение духовно-исторического наследия выдающихся деятелей науки и культуры Павлодарской области в памяти благодарных потомков. В рамках проекта ЦИО создано десять тематических сайтов: сайт о жизни и деятельности Б. Калкаманылы, М. Копеева, Ж. Аймаутова, С. Торайгырова, К. Сатпаева, И. Байзакова, А. Бектурова, А. Маргулана, К. Бекхожина, Е. Бекмаханова и сайт о родословной казахского народа «Қазақ шежіресі».

Кроме этого, в университете функционируют следующие сайты: научный журнал «Вестник ПГУ», региональный научно-практический центр исследования межэтнических и межконфессиональных процессов, приемная комиссия онлайн, экологический портал, Павлодарский региональный офис инновационных проектов, IT-promotion.

– Дария Болатовна, сегодня ни у кого не вызывает сомнения тот факт, что внедрение в образовательный процесс электронных информационно-образовательных ресурсов, например, электронных учебников и учебных пособий, способствует повышению познавательного и профессионального интереса обучающихся, развитию их самостоятельной, поисковой, научно-исследовательской деятельности. Как ЦИО участвует в активизации учебной деятельности студентов?

– ЦИО активно обеспечивает учебный процесс электронными образовательными ресурсами. Совместно с профессорско-преподавательским составом университета ведется большая работа по созданию следующих видов электронных образовательных ресурсов: электронные учебные издания, видеолекции, мобильные обучающие приложения.

На данный момент разработано 68 электронных учебных изданий из них 3 виртуальных лаборатории, 68 видеолекций и 8 мобильных обучающих приложений.

Каждый созданный электронный продукт регистрируется в Комитете по правам интеллектуальной собственности Министерства юстиции Республики Казахстан и получает соответствующее свидетельство.

Все электронные образовательные ресурсы размещены на портале ПГУ в Личных кабинетах студента и преподавателя, а также в медиатеке университета. Каждый участник учебного процесса имеет возможность использовать разработанные электронные учебно-методические материалы на занятиях.

В целом, политика информатизации образования в университете стала определяющей в формировании модели современного университета, применяющего в своем управлении и в процессе обучения новые информационные технологии, обеспечивающего академическую свободу в построении траектории обучения и поддерживающего образовательные инновации.

– Спасибо за интересную и содержательную беседу.

Беседу вела

Куралай Шаймарданова

МУЗЫКАНЫ СҮЙГЕН БАЛА ЖАМАНДЫҚКА БАРМАЙДЫ

Бүгінгі қонағымыз музыканы өзіне серік еткен, жарты ғасырға жуық өмірін балаларды музыкаға баулуға арнаған жан. Сазгер, ұстаз, С. Торайғыров атындағы ПМУ профессоры, «ҚР мәдениет қайраткері» Назымбек Сәбитұлы Дүкенбайды 65 жылдық мерейтойы қарсаңында әңгімеге тартқан едік.

– 170 әннің авторысыз. Сол әндердің көбісі балалар мен жастарға арналып жазылған екен. Балалар музыкасына жақын болуыңыздың себебін тарқатып кетсеңіз.

– Менің «Сарыарқа самалы» газетіне «Балаға лайықты ән бар ма?» деген мақаламда балалар музыкасы турасында жазған едім. Ол мақаланы жазуға итермелеген де балалар музыкасы мәселелері еді. Шығармашылық адамдар, музыканттар, сазгерлер балдырғандарға арнап әндер жазуда. Білім беру және Мәдениет департаменті мамандарына «балалар қазақ бала-бақшалары мен қазақ мектептерінде қандай ән тыңдап жүр, қандай әуенге би билеп, қандай музыкамен адымдап жүр» деген сауал қойдым. Біздің бүлдіршіндеріміз қандай әуенді тыңдап өсіп келеді. Кеңестік заманда жазылған бірнеше өлеңдермен шектелген репертуарды жаңартуға уақыт келген сияқты. Міне, сазгер, ақындар, суретшілер болып алдарыңыздағы балаларды музыкамен тәрбиелеудің әдістемесін жасап шығардық.

– Сіз бастауыш сынып оқушыларына музыка пәнін

оқытудың авторлық әдістемесін жасап шықтыңыз. Оны он жыл бойы тәжірибемен өткіздіңіз. Тәжірибе не берді?

– Менің шұғылданып жүрген жұмысым қазақ мектептеріндегі балаларға музыканы оқыту ісі. Мен Ы.Алтынсарин атындағы мектеп интернатта жұмыс істеп жүрген кезімде мектеп директоры Мақаш Жылқыбаевтың ұсынысымен 1984–1994 жылдары аралығында өзімнің авторлық әдістемемді қолдану арқылы тәжірибеден өткіздім. Бұл әдістеме болашағына сенімді, білімді әрі бабаларының мұрасына құрметпен қарайтын жан-жақты азаматты тәрбиелеуге септігін тигізеді. Тәуелсіздігімізді алғалы міне 22 жыл болды. Мемлекетіміз гүлденді, дамыған өркениетті мемлекеттер қатарынан көрініп келеміз. Осымен қоса тәуелсіз елдің азаматы рухани да бай болуы шарт. Рухани байлығымыз арқылы осы дүниелік жеңістер мен жетістіктерге адымдаймыз. Рухани мұра – музыка деген сөз. Алайда, сол ән өнеріне жіті көңіл бөле бермейтініміз шындық. Бүгінгі қоғамда қазақ тілін меңгере алмай жатырмыз, ұлттық салт-дәстүрлерімізді жаңғырта алмай жүрміз деген мәселелерді атоялап айтып жатамыз. Бұл мәселелерді музыкамен шешуге болады.

– Әдістеме бүгінгі жалпы білім беретін орта мектептердегі музыка пәнінің оқыту әдістемесін несімен ерек?

– Баланың азамат болып қалыптасатын уақыты бастауыш сынып оқып жүрген кезі. Сон-

дықтан, осы уақытта баланы барынша музыкаға жақын етуіміз керек. Мысалы, тәжірибе кезінде мектеп директоры белгіленген жоспардан тыс сағатымды екі есе көбейтті. Міне, осы тәжірибе жұмыстың нәтижесінде өзімнің балама авторлық бағдарламамды жасадым.

– Менің әдістемем тақырыптық қағидасы бойынша жасалған. Оқулықта заманға сай жаңа әндермен, қазақ халқының әндерімен және әлем классиктерінің туындыларымен толықтырдым. Мәселен, бір күйді оқытқанда, сол күйді әртүрлі аспаптар орындауында бердім. Оқу әдістемеді музыка өнерінің классикасы, опера, симфония, балет те бар. Музыкада төрт жанр бар: ән, күй, би, марш. Осы жанрдың бәрін мен қамтыдым. 1-4 бастауыш сыныптарына музыка пәнін оқытуға арналған балама бағдарлама, 2-ші және 3-ші сыныптарының әдістемелік оқу құралын, оқу құралдың негізінде оқулық және ұнтаспа жасап шығардым. Көп мектептерімізде арнайы жабықталған музыка кабинеттер жоқтың қасы. Сондықтан, менің әрбір әдістеме құралыма арнап ұнтаспа жасадым. Менің дәлелдегенім музыканы сүйген бала жамандықтан алшақ жүретіні. Музыкаға әуес бала мықты музыкант, сазгер, әнші, тіпті, басқа салада жұмыс істесе де ол білікті маман болады.

Бұл әдістемеге қолдау болмағаны жанды қынжылтады. ҚР Білім және ғылым министрлігіне де бұл әдістемені жібергенмін. Ол жақтан мардымды жауап ала алмадым.

– Бұл еңбектің бәрі көп жылғы тәжірибемен, балалар психологиясын жетік білуген байланысты болар.

– Мен қазақ мектептеріндегі оқушыларға музыканы оқытумен 48 жыл бойы айналысып келемін. Былайша айтқанда ғұмырымды балалар музыкасына арнаған адаммын. Сонау 1974 жылы С.Сейфуллин атындағы Целиноград педагогикалық институтын орта мектептің музыка пәнінің мұғалімі мамандығы бойынша тамамдадым. Институт қабырғасында оқып жүріп, факультеттің үлкен хоры мен вокалды инструментальді ансамблін құрдым. Институт қабырғасында оқып жүріп, яғни, 1965 жылдан бері музыка саласында еңбек етім келемін. 1974 жылдан бері 30 жыл бойы А.Бейсембаев атындағы колледжде музыка пәнінің мұғалімі, меңгеруші, директор орынбасары болып та қызмет еттім. Одан кейін Ы.Алтынсарин атындағы мектеп-интернатта, ал, 2003 жылдан бері С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде қызмет етіп келемін. 2004 жылдан бері Республикалық оқу-әдістемелік секция мүшесімін. Жоғары мектептер арасында екі рет «Үздік музыка пәні мұғалімі» атты республикалық байқау өткіздім. 2003 жылдан бері 20-дан астам оқу құралдары мен әдістемелерім, 16 ғылыми еңбектерім шықты. ЖОО музыка мамандықтарына арналған «Музыкалық білім беру теориясы», «Музыкалық білім беру психологиясы», «Музыкалық білім беру іс-әрекеті» сынды оқулықтарды жасадым.

– Сіздің балалар, жастар мен патриоттық мазмұнды әндер жинақтарыңыз да еңбегіңіздің бір белесі екені белгілі. Осы еңбектеріңіз туралы не айтасыз?

– Астананың 10 жылдығына орай «Астана асқақ – әсем ән», «Жастар және патриоттық әндер», А.Е.Кудеринамен бірігіп «Музыкалық қазақ тілі» деген қазақ тілін балалар әндері арқылы үйрету, «Жүректен шыққан әуендер», «Балаларға бағарлық» жинақтары жарыққа шықты. 2006 жылы «Ең үздік оқытушы» грантын ұнатып алдым. Сол гранттың арқасында «Балаларға арналған әндер» жинағы шықты. Екі жыл бойы «Сарыарқа самалы» газетінде «Кел домбыра үйренейік» атты газет арқылы сабақ жүргіздім. Басылымдағы осы сабақтардың нәтижесінде «Домбыра үйрену мектебінің алғашқы сабақтары» деген еңбегімді жаздым.

Сұхбаттасқан

Жанар ЕЛЕШОВА

БИБЛИОТЕЧНОЕ ДЕЛО ПАВЛОДАРСКОГО ПРИИРТЫШЬЯ

Впервые в истории библиотечного дела Павлодарской области вышел уникальный библиографический указатель «Библиотечное дело Павлодарского Прииртышья». Издание подготовлено специалистами Научной библиотеки им. академика С. Бейсембаева ПГУ им. С. Торайғырова и Центральной городской библиотеки им. П. Васильева ЦБС г. Павлодара и посвящен наставникам, корифеям библиотечного дела Гришиной Е.И., Касьян Н.Г., Мироновой М.Н.

Составителями указателя сделана попытка собрать воедино библиографическую информацию о книгах, публикациях на казахском и русском языках, рассказывающих о развитии, становлении и современном состоянии библиотечного дела Павлодарской области.

Инициаторами указателя стали ветераны библиотечного дела Н.К. Курбатова (НБ ПГУ) и Н.Д. Худякова (ЦГБ).

В указателе включены библиографические сведения о некоторых архивных документах из фондов областных архивов г. Павлодара (ГАПО), г. Семей (ГА ВКО), и г. Омска (ГАОО).

Материал сгруппирован по типам библиотек, внутри разделов – в хронологическом порядке, в пределах года – в алфавите авторов и заглавий.

Библиографический указатель дополнен вспомогательными указателями:

– указатель авторов, редакторов, составителей;

– аннотированный указатель имён.

Указатель предназначен научным работникам, преподавателям, студентам, специалистам библиотечного дела, а так же всем, кто интересуется библиотечным делом Павлодарской области, он окажет помощь в научной, исследовательской, краеведческой, учебной и практической деятельности.

Исамадиева С.А.,

директор научной библиотеки им. академика С. Бейсембаева

В репертуаре клуба – яркие запоминающиеся вечера, литературно-музыкальные композиции, встречи с интересными людьми, конференции, устные журналы, экскурсии, путешествия. И на всех мероприятиях присутствует книга.

Клуб «Вдохновение», организованный 9 декабря 2010 года, провел ряд замечательных мероприятий, заслуживающих упоминания. В их числе незабываемый вечер – встреча с бардами Михаилом и Зулейхой Сербиными. Сербины презентовали свой новый сборник «Откровение», рассказали о своем творчестве, пели под гитару свои песни. Гости подарили в фонд библиотеки свои диски «Два крыла», «Пока живу», «Танец на песке».

В переломные периоды развития общества большое значение приобретает проблема патриотического воспитания молодежи. Особое место в работе клуба «Вдохновение» занимают мероприятия, посвященные Великой Отечественной войне: творческий вечер «Стихи женщин-поэтов о войне», литературный час «У войны не женское лицо», обзор-беседа книг по творчеству татарского поэта Муссы Джалиля.

Интересно прошла читательская конференция «Тема войны в произведениях Василия Быкова». В ее работе приняли участие студенты факульте-

та истории и права и преподаватели кафедры истории. Прошла она в стенах музея Воинской Славы, куда также были приглашены ветераны Великой Отечественной войны.

Еще одну дату не обошли стороной члены клуба – это 120-летний юбилей великого сына казахского народа – Султанмахмута Торайғырова. На литературно-музыкальном вечере студенты читали стихи поэта на русском и казахском языках. Было видно, что студенты неравнодушны к творчеству поэта, что их так же, как и Торайғырова, в свое время, волновали многие духовно-нравственные проблемы.

С интересом участники вечера рассмотрели виртуальную книжную выставку «Жақсылық көрсем – өзімнен».

Юбилейный вечер, посвященный 75-летию известного павлодарского поэта Виктора Семерьянова, прошел с участием студентов и преподавателей кафедры русской филологии. Сам поэт читал свои стихи и отвечал на вопросы студентов.

На заседаниях клуба активно популяризируется казахская литература. Так, проводились литературные часы «Репрессированная казахская литература», презентация книги Н.И. Титова «Строки, летящие сквозь время», творческий вечер, посвященный 100-летию со дня рождения известного писателя, общественно-

го деятеля Республики Казахстан Ади Шарипова и т.д.

Ярко и незабываемо прошла встреча студентов вуза и членов литературного клуба с общественным объединением «Ассоциация корейцев Казахстана» Павлодарской области. Заместитель председателя Ассоциации корейцев Казахстана Раиса Афанасьева познакомила присутствующих с обычаями и традициями корейского народа. Участниками ансамбля «Аньён», художественным руководителем которого является Гульнара Ауталипова, были исполнены народные корейские танцы.

Прошлое и современность, реальность и будущее всегда вызывают интерес у представителей любого поколения. Новые книги, журналы, новые люди – это всегда интересно. Приятно работать с людьми разных поколений, а с молодежью – особенно. В нашем клубе «Вдохновение» мы стремимся находить ответы на вопросы, которые ставит жизнь перед поколением next. Впереди ещё много задумок и возможностей.

Лиханова Е.А.,

председатель клуба «Вдохновение», специалист высшего уровня квалификации, библиотекарь НБ им. С. Бейсембаева

КЛУБ В БИБЛИОТЕКЕ – ЭТО ЦЕНТР ОБЩЕНИЯ СТУДЕНТОВ

Библиотеки вузов, переживающие эпоху существенных перемен, качественных изменений в работе, традиционно остаются центром знаний, культуры и духовности. Научная библиотека Павлодарского государственного университета имени С. Торайғырова для повышения эффективности своей культурно-просветительской деятельности при поддержке преподавателей создала клуб «Вдохновение», который за короткое время стал центром духовного и интеллектуального общения студентов.

Бірлік – татулықтың белгісі

Тәрбие жұмысы жөніндегі декан орынбасарларының, кафедра меңгерушілерінің, әлеуметтік-гуманитарлық пәндердің профессорлық-оқытушылар құрамы өкілдерінің, магистранттардың, студенттердің қатысуымен С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде осы жылдың 20 қарашасында «Қазіргі қазақстандық қоғамдағы этникааралық толеранттылық: жағдайы және тенденциялары» ғылыми-әдістемелік семинар өтті.

Семинарды ұйымдастырушы: С. Торайғыров атындағы ПМУ Этносаралық және конфессияаралық үрдістерді зерттеудің аймақтық ғылыми-практикалық орталығы.

Семинарға қатысушылардың алдында құттықтау сөзбен семинардың қонақтары: Павлодар облысы ішкі саясат басқарма басшысының орынбасары Р.Ш. Шәмкенова, Павлодар облысының «Нұр Отан» партиясы филиалының ұйымдастырушылық-партиялық бөлімінің кеңесшісі А.З. Сыздықова, Жастар этномәдениет бірлестігінің үйлестіру кеңесі төрайымының орынбасары, Павлодар облысы ҚХА неміс жастары клубының жетекшісі А. Бартель және студенттер қауымы өкілдері атынан сөз сөйленді.

Шара барысында семинарға қатысушылар белгіленген тақырып бойынша пікір алмасып, келелі мәселелерге ұсыныстар ұсынды. Және де жастар арасында этноконфессиялық толеранттылықты қалыптастыру және нығайту ісі бойынша жұмыстардың алдағы бағыты сараланып, айқындалды.

Сондай-ақ, Халықаралық толеранттылық күніне арналған байқаудың қорытындысымен таныстырып, номинациялар бойынша жеңімпаздарды марапаттау рәсімі өтті. «Ең үздік мақала»: 1 орын – «Саясаттану» мамандығы бойынша тарих және құқық факультетінің 2 курс студенті Әділет Мейрманов, 2 орын – «География» мамандығы бойынша Химиялық технологиялар және жаратылыстану факультетінің 2 курс магистранты Айнуір Мұканова, 3 орын – «Мәдениеттану» мамандығы бойынша Тарих және құқық факультетінің 4 курс студенті Диас Шәкенов.

«Ең үздік ұран»: 1 орын – «Мұнайгаз ісі» мамандығы бойынша Металлургия, машинажасау және көлік факультетінің 4 курс студенті Яковс Сергеевс, 2 орын – «Психология және педагогика» мамандығы бойынша Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің 1 курс магистранты Рысбек Маусымбаев, 3 орын – «Автоматтандыру және басқару» мамандығы бойынша «Энергетика» факультетінің 3 курс студенті Дәулет Кудерин.

«Ең үздік логотип»: 1 орын – «Машина жасау» мамандығы бойынша Металлур-

гия, машинажасау және көлік факультетінің 4 курс студенті Анастасия Панарина, 2 орын – «Машина жасау» мамандығы бойынша Металлургия, машинажасау және көлік факультетінің 4 курс студенті Сағыныш Нуркимбаев.

«Объектив арқылы толеранттылық»: 1 орын – «Психология және педагогика» мамандығы бойынша Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің 1 курс магистранты Рысбек Маусымбаев, 2 орын – «Кәсіптік оқыту» мамандығы бойынша Сәулет-құрылыс факультетінің 2 курс студенті Ержігіт Тағай.

«Арнау»: 1 орын – «Электроэнергетика» мамандығы бойынша «Энергетика» факультетінің 2 курс студенті Жангелді Жанат, 2 орын – Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің 1 курс студенті Қасымхан Мұхитов, 3 орын – «Журналистика» мамандығы бойынша Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің 2 курс студенті Айгүл Құлмағанбетова.

Облыс мәслихатының депутаты Г.Г. Нұрханованың атынан жеңімпаздарға ақшалай жүлдені А.З.Сыздықова тапсырды. Павлодар облысы Ішкі саясат басқарма бас-

шысының орынбасары Р.Ш. Шәмкенова, Павлодар облысының «Нұр Отан» партиясы филиалының ұйымдастырушылық-партиялық бөлімінің кеңесшісі А.З. Сыздықова жеңімпаздарға «Регион КЗ» газетіне жарты жылдық жазылу сертификатын және Сергей Горбуновтың «Жүрек жады» кітабын сыйлыққа тартты. Жұлделі орын алған магистранттар мен студенттерге құрмет грамотасы тапсырылды.

Сонымен қатар, қатысушыларға университетте жүзеге асырылатын бастамаларды қолдап студенттік ортада этноконфессиялық толеранттылықты қалыптастыру барысында белсенді қатысқаны үшін алғыс хат тапсырылды.

Құрметті достар! Сіздердің назарларыңызға «Ең үздік мақала», «Арнау» номинация жеңімпаздарының материалдарын ұсынамыз.

Н.Тышканова,

этносаралық және конфессияаралық үрдістерді зерттеудің АҒПО директоры

МЕЙРМАНОВ Әділет, С. Торайғыров атындағы ПМУ Тарих және құқық факультетінің 2 курс студенті

Ұлттық саясат - этносаралық толеранттылықтың үлгісі

Ұлттық саясат туралы айтқанда, әр адамның ойына өзінің тәуелсіз елі, сол тәуелсіздік жолындағы ұлы тұлғалардың істеген еңбектері мен ерліктері, толеранттылықтың қайталанбас үлгісін көрсетуі көз алдымызға келеді. Сондықтан да, Ұлттық саясатты қалыптастыру жолындағы, сол аумалы-төкпелі замандағы зиялылар туралы айтпай кетпеген дұрыс болмас.

Қазақ халқы қай ғасырда болмасын, әрқашанда ақкөңіл, қонақжай, төзімді болғаны бәрімізге белгілі. Ұлы Отан соғысы жылдарында, сонау ашаршылық кезінде қазақ халқы зобалаңды басынан өткерді. 1931-1932 жылдары Қазақстан аумағында аштық жайлады. Осының салдарынан 2 млн-дай қазақ, 250 мыңдай басқа ұлт өкілдері аштан өлді. Зорлық пен әділетсіздікке шыдамаған қарапайым халық, көрші елдер мен республикаларға (Қытай, Ресей, Өзбекстан, Қырғызстан т.б.) көшіп кетті. Міне, қазақ санының төмен болуы да осыдан.

1937-1938 жылдары кеңестік тоталитарлық жүйе аштықтан миллиондардың өмірін қиған қылмысынан кем түспейтін қанды қырғын ұйымдастырды. 1938 жылдың ақпанаурыз айларының 15 күні ішінде ғана – 631 адам атылды. Осылайша қазақ зиялыларының қаймағы жойылды.

Міне, осыдан тоталитарлық жүйенің қазақ халқына арналған миссиясының орындағандығын көрсетті. Бірақ та, халқымыз қанша зорлық-зомбылықты көрсе де, оған төтеп берді. Осы үшін ата-бабамызға алғысымыз шексіз.

Тәуелсіз мемлекет деген қандай жақсы. Қазақстандықтардың ең басты мақсаты білімін жетілдіріп, нұрлы болашаққа қадам басу болып табылады. «Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей» дегендей, қазіргі заман білімінді ерінбей еңбектеніп жетілдірсең, жолың әрқашанда ашық болады дегенді білдіреді. Сондай-ақ, біздің Ұлттық саясатымызда соған бағытталған. Этникалық, мәдени және діни әралуандыққа қарамастан, елімізде бейбітшілік пен саяси тұрақтылықты сақтадық. Қазақстан 140 этнос пен 17 конфессияның өкілдері үшін туған шаңырағына айналды. Азаматтық татулық пен ұлтаралық келісім – біздің басты құндылығымыз. Көпұлтты еліміздегі татулық пен келісім, мәдениеттермен діндердің үндесуі әлемдік эталон ретінде танылған.

Ел Президенті Н.Ә. Назарбаев 2015 жылға дейін жүзеге асуға тиіс Ұлттық саясат тұжырымдамасын жасаған болатын. Және қазір Қазақстан Ұлттық саясатының жүзеге асуы үшін үлкен жұмыстар жүргізуде.

«Қазақстан Республикасы Ұлттық саясатының тұжырымдамасы» – бұл елімізді меңкендеген барлық азаматтардың, олардың

ұлттық, діни өзгешеліктеріне қарамастан, бірлікте, татулықта өмір сүріп, тәуелсіздікті сақтауға және нығайтуға, қоғамды демократияландыруға, әділеттілікті орнатуға үлес қосуын басты мұрат еткен негізгі құжат. «Қазақстан халқы ассамблеясы» әзірлеген, қоғамның басым бөлігі қабылдамаған «ел бір-лігі» доктринасымен қатар талқылауға ұсынылады.

Ұлттық саясат – бір мемлекетте тұратын әр түрлі этностардың, этникалық топтар мен диаспоралардың арасындағы қарым-қатынастарды реттеу. Өркениетті мемлекеттерде этносаралық татулық пен қоғамдық келісімді сақтауды және нығайтуды мақсат етеді. Әлемдегі 200-ден астам мемлекеттің 80%-дан астамы көп этносты және көп дінді. Сондықтан Ұлттық саясат әрбір мемлекеттегі әлеуметтік саясаттың маңызды сегменті болып табылады.

ҚР-да Ұлттық саясаттың негізгі бағыттары жеті бөліктен тұрады. Тізбектеп айтатын болсам: 1) Саяси-құқықтық салада, 2) Сыртқы саясат саласында, 3) Экономикалық және әлеуметтік салада, 4) Тәрбие, білім беру саласында, 5) Ақпараттық салада, 6) Тіл саласында, 7) Дінаралық салада.

Міне, қарап тұрсақ қай бағытты алсаң да, өзекті мәселенің бірі болып табылады. Әрине тәуелсіз мемлекет болған соң, елімізде саяси-құқықтық салаға барынша ерекше көңіл бөлуде. Отан үшін от кешкен ата-бабаларымыздың мәртебесін көтеріп, мұражайлар, ескерткіштер ашылууда. Сондай-ақ көше аттары да қайта өзгертіліп жаңартылууда. Елдегі этносаралық қатынастарды реттеп отыратын заңнамалар, саяси партиялардың рөлін арттырып оларды этносаралық және дінаралық мәселелерді шешуге араластыру мақсаттары мен міндеттері қойылып, еліміз Қазақстан қарқынды даму үстінде.

Жалпы алғанда, еліміз Қазақстан Республикасының Ұлттық саясатының жүзеге асуы үшін қоғамда толеранттылық ең бірінші орында тұруға тиіс. Себебі жанағы айтып өткен бағыттардың көбісі бір-екі жылда шешілмейді. Қажырлы еңбек пен талпынысты, шыдамдылықты талап етеді. Менің ойымша, елімізде жүргізіліп отырған саясат, этносаралық толеранттылықтың негізін қалады. Нәтижесін де көрудеміз.

Жыл өткен сайын мемлекет пен қоғамның қызметі көбінесе заңдармен реттелетін бола бастады. Сондықтан, Парламенттің де, Үкіметтің де осы заңдар бойынша өмір сүруге тиіс жандармен көбірек кеңескені жөн. Әрине, бәрін бірден шешіп тастау мүмкін емес, сондықтан төзімділік таныту керек, ұсақ-түйекке шашыла бермей, күш-қуатымызды қалап алған басымдықтарымызға жұмылдыруымыз керек.

МҰХИТОВ Қасымхан, С. Торайғыров атындағы ПМУ Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің 1 курс студенті

Тіл - достық пен келісімнің негізі

Біз кезбен көріп, қолмен ұстап, тілмен ұғынамыз. «Адам тілдескенше, жылқы кісініскенше» – дейді қазақ. Сөзің жарасса – түсінісіп, жараспаса – томсырайысып қаласың. Болмайтын іс сөзбұйдаға салынып, шешімін таппайды. Көпшілік жиналған жерде әзіл-қалжың да, өткір сын да айтылады. Гу-гу әңгіме үстінде біреудің-біреуге тілі тиіп жатса, қасындағылары оны жуып-шайып, көңіл жықпастық танытып жатады. Бұл қазақ салтындағы көрегендіктің бір белгісіндей. Бұдан қазақтың кең пейілділігі, мінезінің дархандығы көрінеді. Кімде-кім адам жүзіне титтей реніш ұялатқысы келмесе, ол адам баршаның үлкен қайғысына бей-жай қарай алмақ емес. Тек осындай адамдар ғана ізгіліктің, адамгершіліктің ең биік шыңында тұрады. Осындай озық ойлы, парасатты адамдар ғана қоғамымызды көркейтеді. Достыққа адал болады. Досыңа мұныңды шағып, сырынды айтып, тілдесесің. Осындайда қуанышыңды да, қайғыңды да жеткізетін қызыл тілдің болғанына қуанасың.

Тек өз тілін ғана емес, бірнеше тілді меңгерген жастар көп. Бүгінгі заман талабы осындай. Ағылшын тілін үйренуге деген сұраныс өте жоғары, оған қоса, неміс, француз, қытай тілдерін оқып жатқандар қаншама. Қазақ тілін бір кісідей білетін өзге ұлттар да баршылық. Тіпті, көз көріп, құлақ үйрене келе үйреншікті жағдайға айналып барады. Тіл – елдер арасындағы достықты нығайтады. Қытай тілінде жарық көрген қазақ романын оқыған әрбір қытайлық біздің еліміздің салт-дәстүрін, мәдениетін жетік меңгереді. Жуырда Елбасымыз туралы жазылған кітап қытай тілінде жарық көрді. Енді олар қазақ елін ғана емес, Президенттің де қандай адам екенін де жақсы білетін болады.

Өзге бір тілді оқып үйрену арқылы сол халықтың мәдениетін, салт-дәстүрін, ұлттық құндылықтарын танимыз. Біздің Қазақстанда жүз қырыққа жуық өзге ұлт өкілдері тұрады. Біздің елде олар бейбітшілік пен тыныштықта өмір сүруде.

Кезінде Абай атамыз орыс тілін жетік біліп, «Татьянаның қырдағы әнін» дүниеге әкелді. Сол кездің өзінде-ақ қырдағы қазақ орыстың Татьяна сынды сұлу қызын, Онегиндей ұлын білген болатын.

«Тіземнен сүріндірсең, сүріндір, тілімнен сүріндірме» – дейді қазақ. Неге? Өйткені омақаса құлап, мойны үзілсе, үзілсін, бірақ сөзден жеңілмесін.

Қазакең әуелі етке сылқия тойып, қымыз бен шайға қанып алады. Онсыз әңгіме-дүкеннің де, әннің де сөні кірмейді. Бұл үрдіс күні бүгінге дейін жалғасып келеді. Бұрынғыдай атын бәйгеге қосып, палуанын күрестірмесе де, мейрамханалардағы той-саламаттар өз сән-салтанатымен атқарылып жатқан жайы бар.

Біз тыныш жатқан елміз. Дана бабамыз Қаздауысты Қазыбек биі айтып кеткендей, «Жеріміздің шетін жау баспасын деп, найзаға үкі таққан, ешбір дұшпан басынбаған, басымыздан сөз асырмаған елміз». Көршілеріміз көзін алартып, қолын сұқпаса шаруамамызды күйттеп, оқуымызды оқып, заман талабынан қалмауға тырысамыз.

Ағылшын тілі мемлекетаралық қарым-қатынастарда жетекші роль атқарып, достық пен ынтымақты жалғастырып тұр. Президентіміз үш тілділік жоспарын іске асыру үшін біраз шаралар қолданып, оқу бағдарламасына ағылшын тілін енгізген болатын. Тек қана оқушылар ғана емес, ағылшын тілін үйренем деушілерге жол ашық. Бүгінгі күнде шет тілін еркін меңгерген жастарымыз да, орта буын да аз емес. Олар мемлекет үшін игі қызмет етіп, елімізге пайдасын тигізуде. Шет елдер де бізді мойындай бастады. Бізді жете біліп, танимын деушілерге құшағымыз айқара ашық. Пейіліміз бен ыстық ықыласымызға қай ұлт болса да тәнті болып, сіңісіп кете алады. Өзіміз де олардың жақсы қасиеттерін бағалаймыз.

Қазақтың кең даласындай дархан мінезді, мейір-шапағаты да мол менің қазағым. Батырдай аңғал, баладай бауырмал, қонағына жалғыз атын сойып беретін жомарттығы қандай! Қиындыққа мойымайтын көңбіс те көтерілі. Болмысынан ерекше, жайсаң, меймандос қазағыңа қайран қаласың. Сырбаз да сырдаң, сегіз қырлы, бір сырлы, қазақ өзі бір түрлі.

«Қазақстанның болашағы – қазақ тілінде». Елбасымыздың артынан еріп, ұлы көшті әрі қарай жалғастыратын, көшпенді халықтың ұрпақтары бізбіз. Еншімізге мұра болып тиген, қазыналы, бағалы, бай тілімізді сақтау, ұлттық құндылықтарымызды жоғалтпау – ендігі біздің міндет. Өзге тілдерде бұлбұлдай сайрасақ та, өз тілімізді ұмытпауымыз керек. Бірлігімізді нығайтатын, елімізді көркейтетін, асылымыз да айбынымыз осы тіліміз. Өз тілімізді құрметтеуден, оны дәріптеуден жаңылыспауымыз керек. Ол – қазақтың тілі, анамыз тілі. Асылым менің, айбыным менің!

20 ноября этого года на заседании научно-методологического семинара «Межэтническая толерантность в современном казахстанском обществе: состояние и тенденции» состоялось подведение итогов конкурса, посвященного ко Дню Международной толерантности и церемония награждения победителей по номинациям. Дорогие друзья! Предлагаем Вашему вниманию материалы победителей в номинациях: «Лучшая статья» - Муканова Айнура; «Арнау» - Жанат Жангелді.

Айнура Муканова, магистрант второго курса факультета химических технологий и естествознания ПГУ имени С. Торайғырова

К вопросу о воспитании толерантности у подрастающего поколения

В современной жизни мы все чаще и чаще сталкиваемся с разными формами несправедливости, преступностью, терроризмом. Эти проблемы имеют глубокие корни, но имеют общий субстрат в лице человечества. Как отмечает философ Ю.А. Шрейдер: «Самая страшная из грозящих нам катастроф – это не столько атомная, тепловая и тому подобные варианты физического уничтожения человечества, сколько антропологическая – уничтожение человеческого в человеке». Этот вопрос настолько актуален, что в 1995 г. ЮНЕСКО была принята Декларация принципов толерантности, согласно которой «толерантность означает уважение, принятие и правильное понимание богатого многообразия культур нашего мира, наших форм самовыражения и способов проявлений человеческой индивидуальности...», это гармония в многообразии, это добродетель, которая делает возможным достижение мира и способствует замене культуры войны культурой мира...».

Иными словами, толерантность означает терпимость к иному образу жизни, поведению, обычаям, чувствам, мнениям, идеям, верованиям. Казахстан – страна уникальная. Одна из сторон этой уникальности в том, что это многонациональная страна. В небольшом по населению Казахстане проживают представители 130 этносов и множества конфессий. Поэтому вопрос толерантности должен занимать особое место в общественных взаимоотношениях внутри данной страны.

Уникальность казахстанской модели толерантности состоит именно в ее целостности, комплексности с учетом всех интересов. Система на данный момент, я считаю, работает, в том числе, и благодаря людям, которым не безразлична судьба народа.

Воспитание толерантности следует рассматривать в качестве неотложной важнейшей задачи, если хотим сохранить страну, общество, человека и «человеческое в человеке». На становление человека как личности влияет множество факторов, и какой фундамент заложен сейчас, таким и будет здание.

Воспитание в духе толерантности должно стать общим девизом по работе с подрастающим поколением. Оно должно способствовать формированию у молодежи навыков независимого мышления, критического осмысления и выработки суждений, основанных на моральных ценностях.

Попытки подростков понять и постичь причины тех или иных традиций, обычаев, расширяют их мировоззрение, формируют уважение к другой культуре, развивают рефлексии. При этом следует отметить, что сам процесс взаимодействия дополняется еще и взаимодействием с учителями и учащимися различных статусов, различных поколений, в которое они включаются как изначально равноправные.

Итак, в настоящее время имеет большое значение осознание важности феномена толерантности для нашего общества. Толерантность как одна из характеристик, в значительной мере влияющих не только на развитие социального климата, межличностные отношения, политику, представляется наиболее актуальной задачей для развития современного человека и его воспитания.

Жанат Жангелды, студент 2 го курса энергетического факультета ПГУ имени С.Торайғырова

Язык – основа дружбы и согласия
В стране нашей небольшой
очень много наций,
Но мы с вами против расизма
и дискриминации.
Полюбим чужого, как родного,
И обойдемся без лишних провокаций.
Казахи – народ очень гостеприимный,
А также щедрый, добрый и сильный.
Не раз он проявлял свою лояльность,
Ему к лицу добрососедство
и толерантность.
Не важно, какого ты этноса и культуры,
В просторах степи и тебе найдется дом.
Только ты будь бескорыстной
натурой –

Владей и чужим языком!
Ту страну ждет развал и спад,
Где каждый бережет свою голову.
Словно лебедь, шука и рак,
Только и тянут в свою сторону.
Людям нужно понимать ближнего,
Чтобы возвести хороший дом.
Коль нет согласия даже обычного,
То такая крепость падет, как Вавилон.
Знать три языка – значит быть богатым,
Тогда скорей богатым, мой народ.
Посмотри на мир здоровым взглядом,
И пусть станет разумней наш род.

В ЗАПИСНУЮ КНИЖКУ

Шаймерден А.А., специалист РНПЦ межэтнических и межконфессиональных процессов, участник Форума

По итогам поездки

13 ноября 2013 года в городе Астана состоялся III Форум религиоведов Казахстана на тему «Роль религии в светском государстве», организованный Агентством РК по делам религий совместно с ОО «Конгресс религиоведов» и Министерством образования и науки РК.

На пленарном заседании Форума были заслушаны выступления Майлыбаева Б.А., д.ю.н., заместителя руководителя администрации Президента РК, Азильханова М.А., председателя Агентства Республики Казахстан по делам религий, Есим Г., д.филос.н., профессора, академика НАН РК, председателя ОО «Конгресс религиоведов» РК.

Одной из ключевых тем Форума стало обсуждение вопроса реализации государственной Программы по противодействию религиозному экстремизму и терроризму в Республике Казахстан на 2013-2017 годы.

Главным событием Форума стала презентация Агентством по делам религий РК

информационно-просветительского интернет-портала «E-Islam» и проекта «Горячая линия – 114», которая функционирует при Информационно-консультативном центре.

Во второй половине дня работа Форума продолжилась в формате четырех тематических секций: «Реализация политики светского государства в сфере религии: региональный опыт и проблемы», «Повышение качества преподавания основ религиоведения в светских учебных заведениях Казахстана: методологические и практические аспекты», «Методология профилактики религиозного радикализма в светском государстве», «История ислама на территории современного Казахстана», где были обсуждены актуальные вопросы религиозной сферы.

В рамках Форума впервые были вручены почетные грамоты Конгресса религиоведов лучшим преподавателям университетов и учителям школ по предмету «Основы религиоведения».

Құрметті оқырмандар! Бүгінгі «Диалог алаңы» айдарының тақырыбы. Діни экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі бағдарлама және жастардың көзқарасы» және оның қатысушылары: Сарсенов Төлеген және Рахметова Батима

Сарсенов Төлеген, Тарих және құқық факультеті, Тар-201 тобының студенті

Бүгінгі «Диалог алаңы» айдарының тақырыбы: «Діни экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі бағдарлама және жастардың көзқарасы». Пікір таласқа қатысушылар: Сарсенов Төлеген және Рахметова Батима

Халықтың діни таңдауы Конституциямен бақылануы керек. Дәл осылай Ел Басшымыз Н.Ә. Назарбаев өзінің «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты жолдауында айтып өткендей әрбір азаматтың діни таңдау жасауы өте күрделі мәселе болып табылады. Өйткені, дін – адамның рухани азығының қоры екені сөзсіз. Жақында, мемлекет басшысының 2013 жылғы 24 қыркүйектегі № 648 Жарлығымен Қазақстан Республикасында Діни экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі 2013-2017 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарлама бекітілді. Бағдарламаның басты мақсаты діни экстремизм көріністерінің алдын алу және терроризм қатерлеріне жол бермеу арқылы адамның, қоғамның және мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

Қазақстан аумағындағы экстремистік және террористік іс-әрекеттердің орын алуында сыртқы халықаралық діни экстремистік ұйымдардың ықпалы үлкен екендігін айтып өткен жөн. Соңғы 5 жыл ішінде осындай ұйымдар қызметіне қатысы бар 70 шетелдіктің ұсталуы осындай көріністердің дәлелі болып отыр. 2011-2012 жылдар ішінде 12 зорлық-зомбылық акциясының жасалуы, еліміздің батысы мен оңтүстігіндегі қайғылы оқиғалар бұл проблеманың күрделілігін көрсетеді. Ел ішінде діни экстремизм мен терроризмге қарсы халық иммунитетін қалыптастырып нығайту үшін халық арасында профилактикалық іс-шаралардан бастау қажет. Яғни, азаматтардың әртүрлі діни кері бағыттардың шырмауына түсіп қалмауы үшін шаралар қолданылып, үгіт-насихат жүргізілмек.

Осы орайда, Елбасымыздың бұл бағдарламасының сәтті орындалуы үшін біздер, халық тарапынан ең бастысы аталған мәселелерге көз жұма қарамау мен белсенділік танытуымыз қажет деп ойлаймын.

Рахметова Батима, Гуманитарлық педагогикалық факультеті, Фил-201 тобының студенті

Ғылым және технология дамуының шырқау шегіне шыққанына және адамзат бірін-бірі оңайлықпен тани алатын мүмкіншіліктерге ие болғанына қарамастан, соңғы жылдары діни экстремизм мен терроризм тақырыптары бұқаралық ақпарат құралдарында жиі орын алуда. Соңғы 17-18 жылда Орта Азия аумақтарында жалпы экстремизм түрлерінің қаупі күшейді. Тәжікстан, Қырғызстан, Өзбекстан және ішінара Қазақстан Республикасындағы әртүрлі экстремистік бағыттағы ұйымдар тарапынан болған жағдайлар, жалпы экстремизм түрлерінің, оның ішінде діни экстремизм құбылысын зерттеудің маңыздылығын көрсетеді.

Қазақстан Республикасының «Экстремизмге қарсы іс-қимыл туралы» заңындағы 1-ші баптың 5-ші тармақшасында діни экстремизмнің анықтамасы былайша сипатталған: діни өшпенділікті немесе алауыздықты қыздыруды, сондай-ақ азаматтардың қауіпсіздігіне, өміріне, денсаулығына, имандылығына немесе құқықтары мен бостандықтарына қауіп төндіретін кез келген діни практиканы қолдануды (діни экстремизмді) көздейтін іс-әрекеттер ұйымдастырады және жасайды.

Бағдарламаның жүзеге асуы барысында елімізде әр түрлі іс шаралар мен акциялар ұйымдастырылуда. Соның бірі, «Дін және жастар» Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция аясында Атырау қаласында «Мұнайшы» стадионында Қазақстан Республикасы дін істері агенттігі мен Атырау облысының әкімдігі бірлесіп «Жастар экстремизмге қарсы» атты жастар акциясын өткізді. Акцияның мақсаты жастарды діни экстремизмнің қатерлері мен сын-тегеуріндеріне қарсы жұмылдыру, экстремистік идеялардың таралуымен күресу, жастарды тиімді әлеуметтендірудің негізі ретінде ұлттық мәдениет, салт-дәстүрлерді құрметтеу мен қазақстандық патриотизм рухында тәрбиелеу. Іс-шараға облыстың жоғарғы білім беру мекемелерінің 8 мыңға жуық студенті қатысты.

Діни экстремизммен күресу мәселелерін зерттеу кешенді әлеуметтік-құқықтық сипаттама қамтиды және пәнаралық жолдармен, діни-саяси мәселелер компоненттерімен негізделеді. Сонымен қатар, мемлекеттік дамудың жағдайларына байланысты дамиды.

Құрметті оқырмандар! Келесі газет нөміріндегі «Диалог алаңының» тақырыбы «Әр түрлі секталардың қоғам санасына енудегі психологиялық мотивациясы». Заманның дамып, ақпараттық технологияның шарықтап тұрған шағында, адамдарда өзгеріп, ерекше бір мінез-құлық пайда болуда. Ата-ана мен бала арасында қарым-қатынас өзгерді. Ерлі-зайыптылардың арасындағы қайшылықтар, жұмыссыздықтың кесірінен түңіліп жүрген жастарды әр түрлі секталар психологиялық тұрғыдан өз қарамағына тартуда. Осы тұрғыдан не ойлайсыздар?

Бұл «Диалог алаңына» өз ой-пікірлеріңізді 10 қарашаға дейін rukhanialem@mail.ru немесе newcenterPGU@yandex.kz электрондық поштаға жіберулеріңізге болады. Айдардың үйлестірушісі: Әділет Мейрманов СТ-201 тобының студенті

ПРАЗДНИК ИСКУССТВА

Традиционным праздником поэзии и прозы в нашей университете стал литературный бал, проводимый кафедрой русской филологии. Его тематика в этом году – «Примадонны мировой литературы». На одном балу восхищенным зрителям довелось увидеть миссис Хадсон, Скарлетт О'Хара, мисс Марпл и Мэри Поппинс. Для новизны восприятия и охвата творчества поэтов и писателей разных эпох тема бала каждый год меняется.

Бал как культурное явление является исключительной принадлежностью европейской традиции, а потому был принесен на русскую почву Петром Первым вместе с прочими приметами европеизации. Во времена первых россий-

ских императоров проведение балов в Петербурге было весьма популярной практикой – формой организации общения и отдыха.

Литературный студенческий бал в нашем университете преследует несколько целей – пробудить новый интерес к изучению мировой литературы 18-19 веков, возродить великие традиции балов, привлечь внимание к богатейшей истории отечественной и зарубежной культур, а также сохранить нравственные ценности для молодого поколения.

С огромным удовольствием и ответственностью студенты и преподаватели участвовали в подготовке сценария, интерьера, костюмов, подборе музыки, распределении ролей.

На кафедре в такие дни царит атмосфера радостного волнения и предвкушения праздника. В этот раз студенты показывали отрывки из бессмертных произведений, таких, как «Ромео и Джульетта», «Золушка», «Гордость и предубеждение», «Женитьба Фигаро». Студенты из группы Фил-402 показали отрывок из сказки Леонида Филатова «Еще раз о голом короле». Донести студенческую самодельность до избалованного высоким искусством зрителя (родных преподавателей), ребята сумели мастерски, артистично, изящно и в то же время заигрывательно, с присущим юности задором. Кроме того, на суд зрителей были представлены котильоны и мезуэты в исполнении студентов второго курса.

Вся программа литературного бала повторяла балы для молодежи тех времен. Гостям были предложены интеллектуальные развлечения: викторины, составление ребусов и шарад, разгадывание загадок, воспроизведение рифм и многое другое. К чести присутствовавших, трудные вопросы викторины не остались без ответа, а ответившие, конечно же, не остались без призов и подарков.

Всё новое – это, как известно, хорошо забытое старое. И

неудивительно, что порой настоящей экзотикой предстают давние традиции. В этот вечер роскошь и изыск светских мероприятий с участием галантных кавалеров и

неотразимых дам превратились в грандиозное по красоте и содержанию зрелище!

ГАЛА-ПОСВЯЩЕНИЕ В СТУДЕНТЫ ПГУ

ВО ДВОРЦЕ КУЛЬТУРЫ ИМЕНИ ЕСТЯ ССТОЯЛОСЬ ГАЛА-ПОСВЯЩЕНИЕ В СТУДЕНТЫ ПГУ ИМЕНИ С. ТОРАЙГЫРОВА, ПРИУРОЧЕННОЕ К ПРАЗДНОВАНИЮ МЕЖДУНАРОДНОГО ДНЯ СТУДЕНТОВ.

Павлодарский государственный университет имени Султанмахмута Торайгырова – старейший вуз Павлодарского Прииртышья. Он по сей день остается крупнейшей в регионе кузницей кадров высшей профессиональной квалификации, входит в пятерку лучших многопрофильных вузов республики.

С 14 по 30 октября 2013 года прошел смотр-конкурс среди факультетов ПГУ. Самые активные факультеты были отмечены дипломами и благодарственными письмами. Дипломом третьей степени и ценным призом за артистизм

и своеобразие были награждены энергетический факультет и факультет металлургии, машиностроения и транспорта.

Финансово-экономический факультет был награжден дипломом второй степени – за нетрадиционную форму проведения мероприятия и оригинальность.

Дипломом первой степени был награжден агротехнологический факультет. Гран-при и ценный приз – ноутбук – завоевал архитектурно-строительный факультет.

С началом интересной студенческой жизни собравших-

ся первокурсников поздравил проректор по стратегии развития, воспитательной и социальной работе ПГУ им. С. Торайгырова, д.полит.н., профессор Арман Акишев. «Студент ПГУ – это многосторонняя творческая личность, для развития его потенциала в университете созданы все условия. В стенах нашего вуза с большим успехом проходят областные и республиканские фестивали и конкурсы. На базе нашей студенческой филармонии действуют многочисленные творческие коллективы. В ПГУ работает филиал Ассамблеи народа

Казахстана, Комитет по делам молодежи, студенческое радио, дебатный клуб, клуб веселых и находчивых, молодежные общественные объединения, трудовые отряды и спортивные секции. Поэтому можете не сомневаться: все ваши творческие начинания получат в ПГУ развитие, все креативные идеи мы услышим и обязательно поддержим», – подчеркнул Арман Айтмухаметович.

В праздничной программе приняли участие творческие коллективы студенческой филармонии и студенты ПГУ им. С. Торайгырова.

Бетті даярлаған Руфина Торпицева

Редактор
Қ. Шаймарданова
Тілші
Ж. Елешова
Имиджмейкер
Р. Торпицева
Керемідеуші-беттеуші
Н. Яницкая
Корректор
С. Шаймарданова

Меншік иесі – С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университeti

Ақылдастар алқасы:
С.М. Өмірбаев
Ж.Т. Сарбалаев
Қ.М. Алдабергенов
А.Ж. Құдабаев
Г.Н. Кенжебалина
А.Ф. Зейнулина

Газет Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде тіркеліп,
№ 1858-Г куәлігі берілген (02.04.2001)
Газет С.Торайғыров атындағы ПМУ-нің "Білік" газеті редакциясының компьютерлік орталығында теріліп, қатталды.

Таралымы 700 дана.

Павлодар облыстық «Баспасөз үйі» ЖШС баспаханасында басылды.
Павлодар қ., Ленин к., 143 үй
тел.: 61-80-26.

РЕДАКЦИЯ МЕКЕН-ЖАЙЫ:
Павлодар қаласы, Ломов көшесі, 64,
427А - кабинет.
Байланыс тел/факс: 67-36-48

Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді. Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.

Тапсырыс № 4913